

VASA UNIVERSITET

Enheten för marknadsföring och kommunikation
Utbildningsprogrammet för språkbadundervisning

Kristian Boman & Pietari Syväjärvi

Språkbadslärares syn på läromaterial i svenskt språkbad i Finland

– En tvådelad studie

Avhandling pro gradu i svenska språket

Vasa 2020

INNEHÅLL

TABELLER, BILDER OCH FIGURER	3
TIIVISTELMÄ	5
1 INLEDNING	7
1.1 Syfte	8
1.2 Material	10
1.2.1 Material i del 1: den elektroniska enkäten om språkbadslärares syn på läromaterial	10
1.2.2 Material i del 2: den kvalitativa forskningsintervjun om språkbadslärares syn på läromaterial	11
1.3 Metod	12
2 SPRÅKBAD	15
2.1 Språkbad som undervisningsprogram	15
2.2 Undervisningsplanering i språkbad	19
2.2.1 Integrering av språk och ämne i språkbadsprogrammet	21
2.2.2 Temaundervisning	23
2.3 Språkbad i den grundläggande läroplanen 2014	24
3 LÄROMATERIAL	26
3.1 Definition av läromaterial	26
3.2 Läromaterial i svenskt språkbad i Finland	29
4 SPRÅKBADSLÄRARENS SYN PÅ LÄROMATERIAL INOM SVENSKT SPRÅKBAD I FINLAND	31
4.1 Del 1: Den elektroniska enkäten om språkbadslärares syn på läromaterial	31

4.1.1	Språkbadslärares åsikter om det tryckta, digitala och övriga läromaterialet	36
4.1.2	Material som språkbadslärare själva har tillverkat	40
4.1.3	Brist på läromaterial i olika årskurser och i olika läroämnen	43
4.1.4	Lärares övriga upplevelser om bristen på lämpligt läromaterial	46
4.1.5	Sammanfattning av del 1: Den elektroniska enkäten om språkbadslärares syn på läromaterial	48
4.2	Del 2: den kvalitativa forskningsintervjun om språkbadslärares syn på läromaterial	49
4.2.1	Språkbadslärares syn på läromaterial i svenskt språkbad	51
4.2.2	Planering av eget läromaterial	58
4.2.3	Arbetsfarenhetens påverkan på planeringen av undervisningen	62
4.2.4	Språkbadslärares förbättringsförslag gällande läromaterial och framtidsvyer	63
4.2.5	Sammanfattning av del 2: den kvalitativa forskningsintervjun om språkbadslärares syn på läromaterial	64
5	MATERIALBANK	68
5.1	Lärares syn på digital materialbank	69
5.2	En digital materialbank för språkbad	70
6	SLUTDISKUSSION	74
	LITTERATUR	77
	BILAGOR	82
	Bilaga 1. Intervjublankett om språkbadslärares syn på läromaterial	82
	Bilaga 2. Frågor i den elektroniska enkäten om språkbadslärares syn på läromaterial	84
	Bilaga 3. Dataskyddsmeddelande	86

Bilaga 4. Instruktioner för materialbanken	89
--	----

TABELLER, BILDER OCH FIGURER

Tabell 1. Språkindelningen i tidigt fullständigt språkbad	16
Tabell 2. Språkbadelevernas resultat i studentskrivningarna i svenskan	18
Tabell 3. Informanternas bakgrundsinformation i den kvalitativa intervjun	50
Tabell 4. Informanternas syn på vad som räknas i begreppet läromaterial	51
Tabell 5. Informanternas syn på läroämnen och årskurser som särskilt skulle behöva mer lämpligt läromaterial	54
Tabell 6. Lärares tidsanvändning för planeringen av eget läromaterial	58
Bild 1. Framsidan för den digitala materialbanken för svenskt språkbad	71
Bild 2. Undermapparna i den digitala materialbanken	72
Figur 1. Läromaterialsindelning	27
Figur 2. Städer där informanterna jobbar som språkbadslärare	32
Figur 3. Informanternas arbetserfarenhet som språkbadslärare	33
Figur 4. Årskurs som lärarna undervisar för tillfället	34
Figur 5. Lärares arbetserfarenhet i de olika årskurserna	34
Figur 6. Lärares syn på skolans materialbanker	35
Figur 7. Lärares upplevelser om tryckt läromaterial inom språkbad	36
Figur 8. Lärares upplevelser om digitalt läromaterial inom språkbad	37
Figur 9. Lärares syn på digitala hjälpmedel	39
Figur 10. Lärares upplevelser om övrigt läromaterial inom språkbad	39
Figur 11. Lärares upplevelser om tidsanvändning för att tillverka eget läromaterial inom språkbad	41
Figur 12. Lärares syn på bristen på lämpligt läromaterial	41
Figur 13. Lärares tankar om färdigt och självtillverkat material inom språkbad	42

Figur 14. Årskurser som skulle behöva mer läromaterial	44
Figur 15. Lärares undervisningserfarenhet inom de olika läroämnena inom språkbad	45
Figur 16. Läroämnena som har mest brister på lämpliga läromaterial	46

VAASAN YLIOPISTO**Markkinoinnin ja viestinnän yksikkö**

Tekijä:	Kristian Boman ja Pietari Syväjärvi
Pro gradu-tutkielma:	Språkbadlärarens syn på läromaterial i svenskt språkbud i Finland – En tvådelad studie
Tutkinto:	Filosofian maisteri
Oppiaine:	Ruotsin kieli
Ohjelma:	Kielikylpyopetuksen koulutusohjelma
Valmistumisvuosi:	2020
Työn ohjaaja:	Elina Nevasaari

TIIVISTELMÄ:

Pro gradu-tutkielmamme tarkoitus on kartoittaa Suomessa työskentelevien ruotsin kielen kielikylvyn opettajien näkemyksiä heidän käytössään olevasta oppimateriaalista. Selvitämme tutkielmassamme, onko kielikylpyopettajilla käytössään tarpeeksi kielikylpyyn soveltuvaa oppimateriaalia ja kuinka paljon sekä millaista oppimateriaalia he valmistavat itse. Tutkimus on kaksiosainen ja tutkimuksen ensimmäinen osa suoritettiin anonyymien sähköisen kyselylomakkeen avulla tammikuussa 2019. Lomake lähetettiin useiden eri ala-asteiden kielikylpyopettajille eri puolille Suomea. Tutkimuksen toinen osa taas koostuu seitsemästä tutkimushaastattelusta. Neljä haastateltavaa ovat toimineet yli 10 vuotta kielikylpyopettajina ja loput kolme ovat työskennelleet alle neljä vuotta kielikylpyopettajina. Keskeisinä asioina selvitämme tutkimuksessamme opettajien näkemyksiä kielikylvyssä käytettävästä materiaalista sekä niiden mahdollisista puutteista. Lisäksi tutkimme opettajien näkemyksiä työkokemuksen vaikutuksesta opetukseen ja oman oppimateriaalin suunnitteluun sekä miten kielikylpyyn soveltuvaa oppimateriaalia voisi kehittää tulevaisuudessa.

Tutkielmamme tuloksista ilmenee kielikylpyopettajien lähes yksimielinen näkemys: kielikylvyssä on pulaa oppilaille soveltuvista oppimateriaaleista etenkin lukuaineiden osalta. Puutteita on sekä painetuissa että digitaalisissa oppimateriaaleissa. Monet kielikylvyssä käytettävät ruotsinkieliset tekstit ovat kielellisesti liian haastavia useille kielikylpyoppilaille. Kyselyyn vastanneet opettajat toivovatkin tulevaisuudessa lisää kielikylpyyn soveltuvaa valmista oppimateriaalia sekä yhteistä, julkista materiaalipankkia. Tutkielmamme tulosten pohjalta olemme luoneet alustan yhteiselle digitaaliselle materiaalipankille. Tämä alusta tulee olemaan kaikille opettajille avoin apuväline opetuksen suunnitteluun.

AVAINSANAT: svenskt språkbud, läromaterial, materialbank

1 INLEDNING

Svenskt språkbad har funnits i Finland sedan år 1987. Det första språkbadsprogrammet etablerades ursprungligen i Vasa (Kangasvieri, Miettinen, Palviainen, Saarinen & Ala-Vähälä 2012: 11). I dagens läge har språkbadsprogrammet spridits runt Finland och utbudet av svenskt språkbad har blivit mycket mer omfattande än vad det var 20 år sedan. Det finns 18 kommuner idag som erbjuder svensk språkbadundervisning (Björklund, Mård-Miettinen & Turpeinen 2007: 39). I den här avhandlingen pro gradu tas ett problem upp som man fortfarande kämpar med i svenskt språkbad i Finland, bristen på lämpligt läromaterial.

I tidigare forskning (Bergroth 2015: 64) har man kommit fram till att det inte riktigt finns lämpligt läromaterial som är tillverkat med tanke på språkbadundervisning. Det finns finskspråkiga läroböcker och böcker på svenska, men de svenskspråkiga böckernas målgrupp är främst de som har svenska som modersmål. Haavisto (2010) nämner att språkbad utmanar de traditionella pedagogiska metoderna men att det inte finns tillräckligt med färdigt lämpligt läromaterial. Att inte ha läroböcker som skulle vara speciellt planerade för språkbadundervisning kan dock ha sina positiva sidor, som till exempel att undervisningen blir mångsidigare och individuell samt att lärare har mera frihet att planera undervisningen. (Haavisto 2010)

Det finns en naturlig orsak till att lämpligt läromaterial saknas i språkbad. Bristen på läromaterial beror på att det fortfarande finns relativt lite språkbadundervisning i Finland samt att det finns mycket variation mellan kommunernas val av vilket språk det används inom undervisningen i ett visst skede i språkbadsprogrammet (Bergroth 2015: 64). Man kan tänka att det inte lönar sig att tillverka dyra böcker för en liten målgrupp, dvs. bristen kan även bero på ekonomiska skäl. I språkbad uppmuntras eleverna att söka information från olika källor och undervisningen är inte alltid så beroende av färdigt lämpligt läromaterial (Bergroth 2015: 65).

I den här avhandlingen pro gradu tas reda på språkbadslärares syn på läromaterial, hur mycket språkbadslärare tillverkar eget läromaterial samt hur man möjligen kunde utveckla läromaterial i framtiden. I avsnitt 4 berättar informanterna om sina åsikter om tryckt, digitalt och övrigt läromaterial i svensk språkbadsundervisning. Informanterna svarar på hur kunde den möjligtvis bristfälliga situationen med läromaterialet kunde förbättras i framtiden? Denna avhandling pro gradu är en tvådelad kartläggning om läromaterialet i dagens svenska språkbad. Att undersökningen är tvådelad betyder i praktik att den består av två skilda undersökningar. Del 1 består av en elektronisk enkät om språkbadslärares syn på läromaterial och del 2 innehåller 7 kvalitativa forskningsintervjuer om språkbadslärares syn på läromaterial. Informanterna består av språkbadslärare som dagligen stöter på frågor gällande läromaterial. Förhoppningsvis kan språkbadslärare i Finland ha nytta av denna undersökning, dess resultat och den digitala materialbanken som skapas på grund av informanternas önskemål och idéer. Den digitala materialbanken är en plattform som skulle vara tillgänglig för alla språkbadslärare i Finland och innehålla läromaterial för olika årskurser och ämnen.

1.1 Syfte

Syftet med den här avhandlingen pro gradu är att kartlägga läromaterialet som används inom svenskt språkbad i Finland och hur språkbadslärare upplever denna situation. Tidigare forskning visar att det finns brister på läromaterial som erbjuds till språkbadsundervisning (Bergroth 2015: 64). På basis av resultaten strävar vi efter att besvara frågan hur man kunde förbättra situationen och skapa mera lämpligare läromaterial som alla lärare skulle ha tillgång till. Syftet är också att ta reda på hurdant material språkbadsläraryna använder och hur mycket det krävs tid för planering av läromaterialet, både för mer rutinerade och yngre lärare. Informanterna får även berätta hur man möjligen skulle kunna förbättra materialet som används i språkbadsundervisning och hur lämpligt det tillgängliga materialet är för språkbad. Avhandlingens forskningsfrågor är följande:

1. Vad är lärarnas syn på läromaterial i svenskt språkbad i Finland?
2. Hur påverkar arbetserfarenhet på planering av undervisning och eget läromaterial?
3. Hur kunde man utveckla läromaterial för svenskt språkbad i framtiden?

Med den första forskningsfrågan tas reda på lärarnas syn på det tillgängliga materialets lämplighet för språkbadsundervisning. En annan aspekt som undersöks är om det finns vissa läroböcker eller lärobokserier på svenska som är lämpligare i språkbadsundervisning än andra. Den andra forskningsfrågan resonerar kring hur lärare med olika arbetserfarenheter upplever situationen med läromaterialet. Syftet med frågan är att ta reda på ifall det är mer utmanande för yngre lärare att tillverka eget läromaterial än för de lärare som har jobbat längre inom språkbad och ifall planeringen blir lättare över tid. Den sista forskningsfrågan har att göra med framtidsvyer. I en forskning (Sjöberg, Mård-Miettinen, Peltoniemi & Skinnari 2017: 52) har språkbadslärare i Finland redan nämnt materialbristen som en utmaning. Informanterna får berätta hur den nuvarande situationen skulle kunna förbättras.

Det finns två hypoteser som vi vill lyfta fram. Den första hypotesen är att majoriteten av informanterna antagligen allmänt kommer svara att det finns på färdigt lämpligt läromaterial som används i svensk språkbadsundervisning. Hypotesen baseras på Bergroths (Bergroth 2015: 64) undersökning samt på Svenska YLEs artikel från 2017 där språkbadslärarna i Vasa redogör för på läromaterial (Hulikki 2017). Den andra hypotesen är att språkbadslärare i Finland skulle behöva en gemensam materialbank som skulle vara tillgänglig för alla. Enligt Harju-Luukkainen (2007: 223–224) tillverkar språkbadslärare årligen mycket material för eget bruk som kunde samlas in i en gemensam materialbank. Hon nämner även att det finns motsvarande materialbankar kring världen.

1.2 Material

Undersökningsmaterialet består av två delar. Del 1 förverkligades genom en elektronisk fråge-enkät som skickades till språkbadslärare i Finland under våren 2019. Del 2 däremot består av kvalitativa forskningsintervjuer i två olika skolor med sju språkbadslärare under hösten 2019. Informanterna har svarat anonymt både i del 1 och i del 2, eftersom lärarnas identitet inte har någon större vikt i undersökningen. Det väsentliga är att enkätens och intervjuens svar ger en mångsidig bild av läromaterialet som används inom svenskt språkbad i Finland samt av möjliga brister på lämpligt läromaterial inom språkbad.

1.2.1 Material i del 1: den elektroniska enkäten om språkbadslärares syn på läromaterial

Del 1: den elektroniska enkäten om språkbadslärares syn på läromaterial (bilaga 1) består av svar från språkbadslärare som undervisar i olika årskurser runt Finland samt har en mycket varierande arbetserfarenhet inom att undervisa i språkbad. Svaren analyseras närmare i avsnitt 4. Del 2: den kvalitativa forskningsintervjun om språkbadslärares syn på läromaterial är en kvalitativ undersökning där sju språkbadslärare intervjuades. Den kvalitativa forskningsintervjun bygger på den elektroniska enkäten. Det ställdes en del samma frågor som i enkäten, men intervjun innehöll också nya frågor (bilaga 2). Det som är typiskt för en kvalitativ forskningsintervju är att intervjun liknar ett normalt samtal men har ett specifikt syfte och en specifik struktur (Kvale 1997: 123)

Enkäterna skickades i början av januari 2019 då lärarna antagligen hade mera tid att svara på enkäten än i slutet av höstterminen. Enkäten skickades först till skolans rektor och hen frågades att vidarebefordra enkäten till skolans alla språkbadslärare som undervisar i årskurserna 1–6. Enkäten skickades till språkbadslärare på lågstadienivån i 11 kommuner i Finland: Borgå, Esbo, Grankulla, Helsingfors, Jakobstad, Karleby, Kyrkslätt, Sibbo, Vanda, Vasa samt Åbo. Enligt en undersökning om språkbad i Finlands kommuner 2017 finns det språkbadsårskurser 1–6 i dessa städer (Sjöberg m.fl. 2017: 48). Enkäten skickades till flera

städer för att få flera svar och för att få en omfattande bild av lärares syn på läromaterialet i svenskt språkbud i hela Finland.

För att kunna forska i de forskningsfrågor som presenteras i avsnitt 1.1. har vi kommit fram till att en elektronisk frågeenkät är den mest realistiska samt lämpligaste insamlingsmetoden. Alternativt kunde man ha intervjuat lärare, men via frågeenkäter kan man nå en större grupp av informanter (Stukát 2012: 47). En elektronisk enkät sparar dessutom informanternas tid. Google Forms användes för frågeenkäten på grund av att den är praktisk och smidig att använda och majoriteten känner säkert igen Googles plattform.

Enkäten består av både öppna och slutna frågor för att få både konkreta och tydliga svar men också ge informanterna möjlighet att uttrycka sina egna tankar (Gordan 1996: 82). Enkäten innehåller dock mer slutna än öppna frågor på grund av att enkäten inte skulle bli för tidskrävande att svara på. Målet var att det skulle ta högst 10–15 minuter att svara på enkäten. De öppna frågorna utreder noggrannare till exempel hurdant läromaterial behövs för språkbud och hurdant material informanterna själva har tillverkat.

1.2.2 Material i del 2: den kvalitativa forskningsintervjun om språkbudslärares syn på läromaterial

Den andra delen i undersökningen, den kvalitativa forskningsintervjun består av sju individuella intervjuer som förverkligades i samband med fältpraktiken som ingår i språkbudsstudierna. Intervjufrågorna i undersökningens andra del bygger delvis på de svar som redan har fått i den elektroniska enkäten. I intervjuerna tas reda på hurdana förbättringar man kunde göra för bristen på lämpligt läromaterial. Dessutom utreds om det finns skillnader mellan yngre och äldre språkbudslärarna gällande deras användning av läromaterial och planering av eget material och undervisning. Som tillägg till intervjufrågorna ställs följdfrågor alltid när det behövs. Med hjälp av följdfrågor har man bättre möjlighet att få mer detaljerade svar av informanterna. En viktig aspekt som behövs mera information om är materialbanken, eftersom planen är att tillverka en egen bas för en materialbank.

Ordningsföljden på av frågorna anses att inte ha stor betydelse för informanternas svar även om det ibland kan vara avgörande (Erlandsson & Sjöberg 2013: 145).

Alla intervjuer genomfördes i södra Finland på hösten 2019 i två skolor som erbjuder språkbadsundervisning. Intervjuernas längd var mycket varierande. Beroende på informanten tog det ungefär 20–50 minuter per intervju. Före intervjuerna fick informanterna veta om undersökningens syfte samt konfidentialitet och anonymitet genom ett dataskyddsmeddelande (bilaga 3) (Patel & Davidson 2012: 74). Intervjuerna bandades och även anteckningar gjordes under själva intervjusituationen. Alltid när informanten berättade någonting som var intressant, så ställdes följdfrågor. Vissa informanter kan möjligtvis redan ha svarat på den tidigare elektroniska enkäten.

Denna del av undersökningen är mer kvalitativ, medan den första delen är kvantitativ. En kvantitativ intervju har standardiserade intervjufrågor. Frågorna är bestämda på förhand och är exakt desamma för alla informanter som deltar i undersökningen. En kvalitativ intervju däremot är icke-standardiserad. Det vill säga att man inte kan veta på förhand vilka frågor är viktiga och att det finns möjlighet för följdfrågor. I en kvalitativ intervju skall intervjuaren utveckla, anpassa och följa upp det som är ändamålsenligt för situationen och för undersökningens centrala syfte. (Svensson & Starrin 1996: 56)

1.3 Metod

Denna tvådelade studie är en kombination av kvantitativ och kvalitativ metod. Den första delen med den elektroniska enkäten använder en mer kvantitativ metod för att samla information. I den första delen har vi mer informanter och syftet är att samla in data som formar grunden för den andra delen i denna undersökning. Del två däremot innehåller sju längre intervjuer och forskningsmetoden är mer kvalitativ. Syftet med den andra delen är att få mer noggrannare svar på frågor som är redan bekanta från undersökningens första del. I

del 2 finns det också med vissa nya frågor som kompletterar del 1: den elektroniska enkäten. Enligt tidigare forskning kompletterar den kvalitativa och kvantitativa metoden varandra (Alasuutari 2011). Att använda båda metoderna kan hjälpa oss att få mer detaljerade svar på våra forskningsfrågor.

Material i del 1: Den elektroniska enkäten om språkbadslärares syn på läromaterial grupperades i tre olika kategorier. Grupp 1 består av årskurserna 1–2, grupp 2 av årskurserna 3–4 och grupp 3 av årskurserna 5–6. En indelning av läromaterialet gjordes enligt följande: Det tryckta materialet innehåller läroböcker, lärarhandledningar, noter, kopior och annat färdigt tryckt material som är lämpligt för språkbad. Det digitala materialet består av allt läromaterial som lämpar sig för språkbad och finns tillgängligt i elektronisk form. Det övriga läromaterialet kopplas i detta sammanhang till exempel till studiebesök och gästföreläsningar.

Analysen i del 1 består av jämförelser mellan informanterna. Alla *ja* och *nej* svar på de slutna frågorna samlades ihop och jämfördes sinsemellan i form av figurer. Med hjälp av figurerna sammanfattas svaren på de enskilda frågorna i enkäten. Följande aspekter analyserades utgående från svaren. För det första kartlades hur många lärare som anser att det finns eller inte finns brister på lämpligt tryckt, digitalt eller övrigt läromaterial inom språkbad. Sedan tas reda på hur stor procent av språkbadslärare anser att det inte över huvud taget finns tillräckligt med lämpligt läromaterial inom språkbad. Lärares tidsanvändning för självtillverkat läromaterial är en annan aspekt som skall analyseras. Svaren kommer bland annat att visa hur stor procent av språkbadslärare har tillgång till en materialbank.

De inspelade svaren från del 2: den kvalitativa forskningsintervjun om språkbadslärares syn på läromaterial transkriberades för att smidigare kunna hantera materialet samt för att kunna citera informanterna i avhandlingen. Sedan lästes materialen genom flera gånger och svaren disponerades till fem kategorier: bakgrundsinformation, syn på läromaterial i svenskt

språkbud, planering av eget läromaterial, materialbank, förbättringsförslag och framtidsvyer. Detta gjordes för att lättare kunna jämföra och analysera materialet.

Svaren analyserades och jämfördes skilt sinsemellan inom del 1 och del 2 men de två delarna jämfördes inte med varandra. Vi anser att undersökningen kan ha en viktig samhällslik funktion. Som redan nämndes i avsnitt 1 är bristen på läromaterial ett problem i svenskt språkbud i Finland. Målet med undersökningen är att försöka hitta lösningar till bristen på lämpligt läromaterial och att bli mera medveten om hurdana brister det finns överlag.

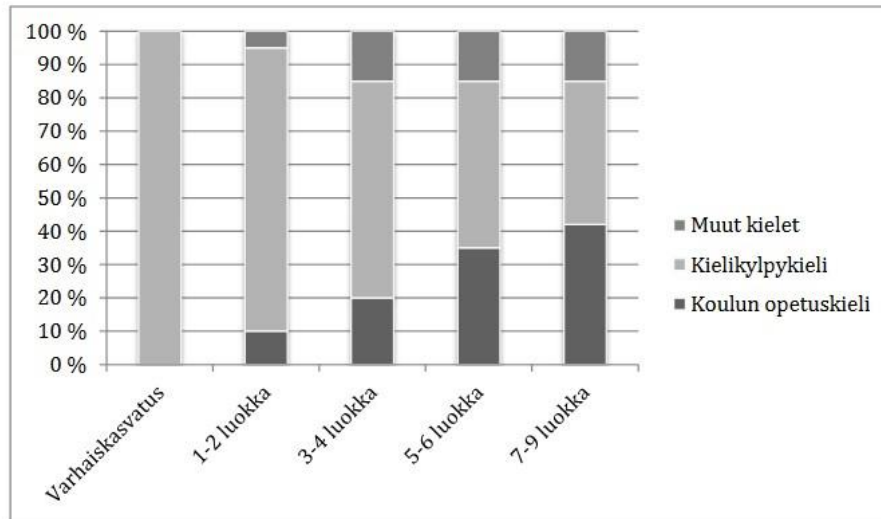
En idé som vi vill förverkliga i denna avhandling pro gradu är att öppna en digital plattform för språkbudslärare, där man kan dela läromaterial med andra språkbudslärare. Planen är att skapa en fungerande plattform som är enkel att använda och dit alla lärare skulle ha tillgång. Plattformen planeras utgående från svaren på enkäten, för att nå ett slutresultat som skulle motsvara majoriteten av informanternas förväntningar. Digital materialbank för svenskt språkbud i Finland diskuteras mer i detalj i kapitel fem. Förhoppningsvis skulle det hjälpa också oss själva under de första åren som språkbudslärare.

2 SPRÅKBAD

Denna avhandling pro gradu fokuserar på språkbadsprogrammet i svenska i Finland och läromaterial som används i språkbadsundervisningen. För att förstå det centrala innehållet i avhandlingen pro gradu är det viktigt att veta om olika arbetssätt och metoder som språkbadslärare använder i undervisningen och planeringen av lektioner. Målet med detta kapitel är att beskriva strukturen och principerna i svenskt språkbad i Finland. I detta kapitel behandlas följande teman: språkbad som undervisningsprogram, undervisningsplanering i språkbad, integrering av språk och ämne i språkbadsprogrammet, temaundervisning och som sist språkbad i den grundläggande läroplanen 2014. Man kunde skriva mer omfattande om språkbad i Finland, men i detta fall koncentreras det enbart på sådana aspekter av språkbad som är relevanta för denna avhandling pro gradu. Innehållet i tabellerna i detta kapitel är på finska på grund av att den ursprungliga källan är på finska (Bergroth 2015).

2.1 Språkbad som undervisningsprogram

Tidigt fullständigt språkbad i svenska är den vanligaste formen av språkbad i Finland (Laurén 2000: 40). Språkbad är ett undervisningsprogram som ursprungligen är från Kanada. I Finland började den första språkbadsklassen år 1987 i Vasa och år 2009 fanns det 2 184 språkbadselever på lågstadienivån i Finland. Man kan konstatera att språkbadsprogrammet är relativt nytt i Finland (Kangasvieri, Miettinen, Palviainen, Saarinen & Ala-Vähälä 2012: 11; Vasa universitet 2008). Mård-Miettinen och Laurén (2010) har konstaterat att språkbad innebär att man frivilligt väljer att läsa flera eller färre ämnen i skolan på ett annat språk än modersmålet. Tabell 1 visar språkindelningen på de olika årskurserna i tidigt fullständigt språkbad. I Finland ordnas språkbad på svenska, finska och samiska (Sjöberg m.fl. 2017: 15).

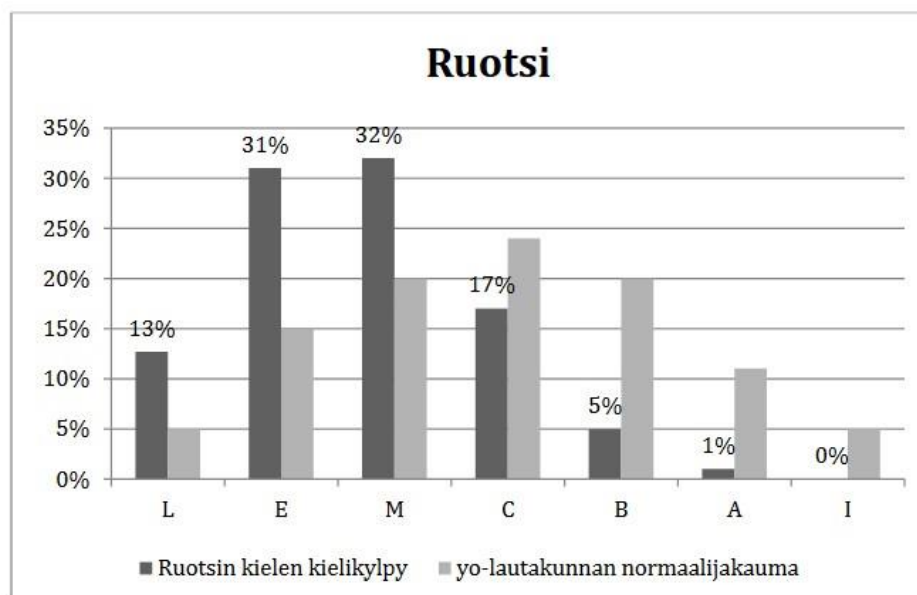
Tabell 1. Språkindelningen i tidigt fullständigt språkbud (Bergroth 2015)

Med tidigt fullständigt språkbud i svenska syftar man på ett undervisningsprogram som ofta inleds redan i treårsåldern eller senast på årskurs ett på lågstadiet (Harju-Luukkainen 2013: 3). Det svenska språkbudsprogrammet riktar sig till barn som har finska som modersmål. Eleverna kommer från finskspråkiga familjer där föräldrarna pratar som sitt förstaspråk något annat språk än svenska, oftast finska. Språkbudsprogrammet är ett valfritt program, vilket betyder att föräldrarna själva måste söka plats i programmet för deras barn. Språkbudsläraren förstår elevernas första språk finska, men endast använder språkbudsspråket svenska med eleverna. Den här principen kallas för Grammonts princip och betyder att en förälder eller lärare borde använda bara ett språk med eleverna (Baker 2014: 17). I grundskolan ges ämnesundervisning mest på svenska i början, men den finskspråkiga undervisningen ökar gradvis. Språkbudsundervisningen följer den nationella läroplanen och är en del av det finländska utbildningssystemet och det finländska samhället (Bergroth 2015: 3). Exempelvis i den senaste läroplanen för den grundläggande utbildningen har man beskrivit språkbudsprogrammet mer i detalj än tidigare (Utbildningsstyrelsen 2014: 89–93).

Utöver tidigt fullständigt språkbåd finns det två andra typer av språkbåd där barnet börjar språkbådsstudierna i en senare ålder. Fördröjt språkbåd börjar på årskurs 4 eller 5 och sent språkbåd börjar på högstadiet (Bergroth 2015: 4). All annan språkundervisning börjar också tidigare i språkbåd än i reguljär undervisning. Det första främmande språket börjar redan på den första eller på den andra årskursen. Svenskt språkbåd erbjuds inte i alla kommuner i Finland, i vissa kommuner erbjuds språkbåd på finska, engelska och på samiska och i vissa orter kallas undervisningsprogrammet för språkbåd även om det inte fyller programmets alla krav (Bergroth 2015: 5–7).

Språkinlärningen sker genom att eleverna hör läraren prata svenska och genom att eleverna själva använder språket under lektionerna. Målet är att uppnå funktionell tvåspråkighet. Det vill säga att eleven skall kunna kommunicera på svenska i vardagliga situationer (Niemelä 2008: 11). Att kunna enskilda ord på svenska (S2) är inte en förutsättning för eleverna utan det viktigaste är att eleverna får en övergripande bild av språket. Tidigare har det forskats att språkbåd leder till två- och flerspråkighet (Mård-Miettinen 2010: 12).

Språkbåd har befrämjat elevernas skolresultat i vidare studier. Språkbådselevers prestationer i studentskrivningar visar att deras prestationer i svenska är mycket högre jämfört med normalfördelningen, men också prestationer i andra språk och även i realämnen är på en högre nivå jämfört med normalfördelningen (Bergroth 2015: 107–118). Som man ser i tabell 2 så har språkbådselever presterat betydligt mycket bättre i svenskan än elever på finskspråkiga klasser. (Mård-Miettinen 2010: 11).

Tabell 2. Språkbadslevernans resultat i studentskrivningarna i svenskan (Bergroth 2015)

Sjöberg och West (2017) har gjort en sammanfattning av tidigare språkbadslevernans tankar gällande språkfärdigheter, användning av språkbadsspråket och attityder till svenska och språkbad. Resultaten visar att språkbads elever som redan har avlagt grundskolan använder flitigt svenska när det behövs. Elevernans färdigheter i svenska är allmänt sett goda om eleverna väljer att upprätthålla sina språkkunskaper och eleverna anser att språkbadsundervisningen har gett mycket nytta. Informanterna som deltog i undersökningen var nöjda med undervisningsprogrammet och skulle rekommendera det för andra. (Sjöberg & West 2017: 52–54)

Det svenska språkbadsprogrammet har sina utmaningar. Det finns tre centrala problem som gäller språkbadsprogrammet. Bristen på kompetenta lärare är ett problem. Det andra problemet lyfts fram av föräldrarna. På grund av att språkbadsprogrammet har blivit mer populärt, finns det inte tillräckligt med platser för alla sökande. Det finns behov av ett flertal språkbadsklasser. Det tredje problemet handlar om bristen på läromaterial. Lärarna själva har

angett att det inte finns färdigt lämpliga läroböcker i språkbad, därför måste man tillverka mycket material själv och det kräver tid samt resurser. (Sjöberg m.fl. 2017: 51) Läromaterialet är den centrala temen i denna pro gradu avhandling. Definition för läromaterial samt läromaterialets betydelse i språkbad diskuteras mer detaljerat i avsnitt tre.

2.2 Undervisningsplanering i språkbad

När man planerar språkundservisning, är det viktigt att beakta både språket och innehållet i planeringsprocessen. Alla de olika språkområden borde inkluderas i undervisningen i språkbad. Mångsidiga arbetssätt som ger möjlighet att lyssna, tala, läsa och skriva är viktiga. Läraren skall ställa upp både språkliga och innehållsliga mål för lärandet. Det som eleverna tidigare har lärt sig inom ett visst ämne är också viktigt när man planerar sin undervisning. Ordförrådet från tidigare skall berikas, aktiveras och utvecklas. Kontinuerlig utvärdering är viktigt för att man ska kunna se elevernas utveckling i både språk och ämne. (Rosvall 2013)

Undervisningsplaneringen har alltid en läroplan som utgångspunkt. Man följer antingen den kommunala läroplanen eller skolans egen läroplan och de båda baserar sig på den nationella läroplanen (2014). Läroplanen bjuder de omfattande innehållsliga samt språkliga målen. Läraren anpassar målen enligt elevernas kunskapsnivå och formar mer specifika språkliga mål, eftersom läroplanen inte innehåller detaljerade mål i sig (Bergroth 2015: 58). Som det redan konstaterades tidigare, ligger undervisningens huvudvikt på de innehållsliga målen, men de språkliga målen kommer alltid att vara i en stor roll i språkbad (Bergroth 2015: 105). Som följande planerar läraren innehåll för en sekvens eller temahelhet på vecko- och månadsnivån. Till sist väljer läraren läromaterialet som skall användas i undervisningen (Vänskä 2019: 25f).

Enligt Mimi Met (1994) borde alla bra lärare också vara bra på att planera. Hon poängterar att planeringsfasen kan vara den viktigaste elementen i all framgångsrik undervisning. Med

bra planering betyder Met att läraren har förmågan att sätta sig in i elevens roll och se på lektionens gång ur inlärares synvinkel. En bra lärare har en tydlig bild om lektionens struktur i sitt huvud. Det handlar om frågor som till exempel att vilka aktiviteter kommer att genomföras under lektionen? Vad behövs det för undervisningsmaterial? Hur mycket krävs det tid för varje aktivitet? Vilka aspekter kommer att upplevas utmanande bland eleverna? Utöver dessa frågor borde läraren även se varje ämneslektion som en språklektion. (Met 1994: 1)

Cammarata och Tedick (2012) berättar om aspekter som språkbadlärare upplever utmanande i planeringen av undervisningen. Många språkbadlärare upplever att integreringen av språk och ämne är problematisk på grund av externa utmaningar. Lärare klagar att det finns brist på tid för planeringen. Att balansera mellan innehåll och språk känns även utmanande på grund av att det inte finns tillräckligt med resurser. Lärare anger att det inte finns tillräckligt med lämpligt läromaterial för språkbad. De pratar om att det skulle vara bra om det skulle finnas läromaterial som skulle vara särskilt tillverkat för att integrera ämne och språk. En allmän utmaning är att det kräver massor av tid och energi att tillverka allt själv. (Cammarata & Tedick 2012: 257–259)

Det finns vissa kännetecken för en språkutvecklande lektion. För det första kan läraren kolla att de språkliga och innehållsliga målen är tillräckligt tydliga och realistiska. En annan aspekt som läraren ska fundera på är att de specifika ämnesorden och begreppen är anpassade till elevernas språkliga nivå. En språkutvecklande lektion ska innehålla stunder som ger eleverna en möjlighet att muntligt bearbeta innehållet. Mångsidiga arbetssätt såsom pararbeten, små grupparbeten och arbete i helklass borde användas. Att begreppen kan kopplas ihop med elevernas vardag är en annan sak som främjar språkutvecklingen. Till sist kan läraren fråga sig själv följande frågor: hur kopplas lektionens innehåll till lektionsmålen och hur utvärderas lektionsmålen? (Odén 2013)

Eftersom marknaden för färdiga läroböcker i språkbud är så pass liten, är lärare tvungna att vända sig till andra alternativ när det gäller planeringen och användningen av läromaterial. Materialbanker för språkbud har tidigare varit under diskussion, men idéerna har inte varit framgångsrika (Harju-Luukkainen 2007: 224, Forsblom 2016, Vasa Universitet 2008). En materialbank kan vara en konkret (böcker, kopior osv.) eller en digital lager dit man samlar in information som ses nyttigt inom undervisningen. Nätbaserade materialbanker används redan i många andra länder inom språkbudsundervisningen (Harju-Luukkainen 2013: 224). Materialen i materialbanken kan antingen vara själv tillverkat eller färdigt material som kan anses vara användbart för undervisningen. Materialbanken behandlas mer i detalj i avsnitt fem.

2.2.1 Integrering av språk och ämne i språkbudsprogrammet

Integrering av språk och ämne är en central del av språkbudsundervisning. Det finns flera fördelar med att integrera språk och ämne. Att lära sig språk i en meningsfull kontext är effektivare än att arbeta på ett isolerande sätt. Motivation och användning av individuellt tal ökas på grund av integreringen. Det är nyttigt att man har fokus på sådant språk i språkbud som behövs i samband med kommunikation om ämnesinnehållet. Att gå i skola i språkbud kan vara mer krävande än traditionell undervisning på grund av att språkbudseleven tar mer ansvar för sitt eget lärande (Rosvall 2013: 2–6).

I språkbudsundervisningen försöker man använda lockande och autentiska situationer samt texter och uppgifter för att eleverna skulle bli vana vid att använda språkbudsspråket (Björklund m.fl. 2007: 19). Naturliga och meningsfulla sammanhang där ord, uttryck och grammatik undervisas på språkbudsspråket är viktiga. Detta främjar den kommunikativa aspekten, det vill säga att eleverna tillägnar sig andraspråket genom att kommunicera på detta språk (Björklund m.fl. 2007: 151f).

Det är viktigt att språkbadsläraren är språkligt medveten. Med den språkliga medvetenheten menar man lärarens förmåga att koncentrera sig på hur man talar språkbadspråket. Ett kännetecken för god språkbadsundervisning är att läraren är medveten om klassens språkliga nivå och uppmanar eleverna att systematiskt utveckla sina språkkunskaper. När det gäller integrering av språk och ämne, borde läraren ta hänsyn till språkanvändning enligt vilket ämne hen undervisar. Alla ämnen har specifika termer och begrepp som läraren ska vara medveten om. Det finns två olika sätt hur man kan integrera språk och ämne. Det första är integrering av språket som innehåller sådana språkliga element som eleverna behöver för att kunna delta i undervisningen. Det andra är att integrera språket som passar ihop med temat och innehållet. Enligt Bergroth påverkar lärarens input mycket på språk- och ämnesintegrering. Elevers möjlighet att använda språk, lämpliga läromaterial och undervisningshelheter är faktorer som möjliggör elevens språkliga utveckling. En risk som finns i språkbad är att språket inte blir en del av elevernas vardagliga liv utan svenskan bara används i skolmiljön. Därför är det viktigt att man utnyttjar mångsidiga läromiljöer i språkbadsundervisning. (Bergroth 2015: 67–69)

Axelsson (2006) lyfter fram hur ämnet och språket tillsammans borde forma ett samspel i undervisningen. Ämnesundervisningen fokuserar vanligtvis på kunskapsinnehållet medan de språkliga aspekterna hamnar på bakgrunden. Med språkliga aspekter menar Axelsson till exempel att språket kan ses som ett medel för lärandet och att texter har olika genrer. Integrering av språk och ämne förutsätter att alla de lärare som undervisar en viss klass eller elevgrupp, planerar tillsammans. Ett konkret exempel på integrering av språk och ämne som Axelsson nämner är att man gör ett experiment i klassrummet och eleverna skriver sedan en text som handlar om det som gjordes. Detta sätt kan också användas i språkbadsundervisning. (Axelsson 2006: 4, 10)

2.2.2 Temaundervisning

En princip som är typisk för språkbad är att språket inte är ett mål utan ett medel (Buss, Laurén 1996: 4). Fokus i undervisning som hålls på svenska ligger inte i grammatikundervisningen, utan språket är en del av innehållsinriktad undervisning såsom temaundervisning där innehållet har den största betydelsen (Bergroth 2015: 3). Temaundervisning är ett centralt arbetssätt inom språkbad. Olika ämnen integreras i samband med temahelheter som man arbetar med för en längre period. Läraren kan antingen välja temat själv eller tillsammans med eleverna. Det är lärarens ansvar att bestämma hur man begränsar temat. Läraren måste kunna plocka fram det viktigaste innehållet inom temat. Ofta betyder det i praktik att man själv måste tillverka läromaterial för undervisningen. Man får inte glömma bort språket i processen. Att få fram den språkliga aspekten i de olika aktiviteterna och uppgifterna är viktigt. Temahelheter innehåller mångsidiga arbetssätt. Man kan använda till exempel temakort, digitala applikationer samt gäster och besök som hjälpmedel i undervisningen. (Grandell Hovi, Kaskela-Nortamo, Mård, Young 1995: 4–9)

Temaundervisning är en undervisningsmetod som oftast kräver fantasi av språkbadsläraren och det används läromaterial från olika källor. Låt oss säga att temat skulle vara Egypten, så kan man till exempel handla det både i svenska, historia och i bildkonst med olika slags uppgifter och arbetssätt. Man kan använda tryckt, digitalt eller övrigt läromaterial dvs. allt som kan användas i undervisningen. Till sist diskuterar man gemensamt i klassen och funderar om man har fått veta allt som man ursprungligen ville veta om det valda temat. Stationsundervisning kan även användas som en del av temaundervisning. Stationsundervisning betyder att det finns arbetsstationer med olika uppgifter i klassrummet där eleverna arbetar individuellt eller i smågrupper för en bestämd tid. Stationerna kan innehålla nästan vad som helst som är kopplad till temaundervisningen, till exempel diskussion, spel eller lek. (Grandell m.fl. 1995: 4)

2.3 Språkbad i den grundläggande läroplanen 2014

Enligt den grundläggande läroplanen är skolans undervisningsspråk huvudsakligen antingen finska eller svenska. Skolan har ändå en möjlighet enligt lagen att använda andra språk, bara det inte försämrar elevernas möjligheter att följa undervisningen. Språkbad räknas som en särskild undervisningsgrupp eller skola där undervisningen ges huvudsakligen på ett annat språk än skolans undervisningsspråk. (Utbildningsstyrelsen 2014: 89)

Läroplanen nämner specifika mål och utgångspunkter för undervisning som förverkligas på två språk. För det första ska eleverna uppnå goda och mångsidiga språkkunskaper både i skolans undervisningsspråk finska och i målspråket svenska. Ett långsiktigare mål i språkbad är att lägga grunden för livslång språkinlärning samt en uppskattning för språklig och kulturell mångfald. Eleverna ska även erbjudas autentiska språkmiljöer på finska och på svenska. Språkbads eleverna borde nå läroplanens målsättningar inom de olika läroämnen precis likadant som eleverna i reguljär undervisning (Utbildningsstyrelsen 2014: 89).

Tyngdpunkten i undervisningen ska ligga på naturlig kommunikation samt interaktion, elevernas aktiva språkanvändning av språkbadsspråket och praktisk undervisning. Eleven ska medvetet stödjas att använda både skolans undervisningsspråk och språkbadsspråket. Båda språken ska stödjas i samarbete med hemmen och föräldrarna. Språkbadsprogrammet förutsätter ett systematiskt samarbete mellan skolans språkbadslärare och den övriga personalen. För att undervisningen ska vara kontinuerlig kräver det samarbete mellan lärarna, föräldrarna och skolans annan personal (Utbildningsstyrelsen 2014: 89–90).

Läroplanen (Utbildningsstyrelsen 2014) anger att målen och innehållet i språkbadsspråket ska lokalt fastställas av utbildningsanordnaren, det vill säga av skolan som erbjuder språkbadsprogrammet. Det nämns att elevernas språkutveckling ska stödjas och uppföljas. De olika läroämnen kräver ett språkmedvetet och språkpedagogiskt perspektiv, samt tillräckligt bra kunskaper i språkbadsspråket av läraren. Den grundläggande läroplanen

betonar också på att undervisningen ska ha elevcentrerade, konkreta arbetssätt och kommunikation på språkbadspråket. Eleverna är samtidigt både språkanvändare och språkinlärare. Läraren fungerar som stöd för att eleven skall kunna producera språkbadspråket. (Utbildningsstyrelsen 2014: 90)

Det poängteras i läroplanen (Utbildningsstyrelsen 2014) att läraren ska kontrollera att elevernas modersmål inte lider av språkbadsprogrammet. Elevernas kunskaper i sitt modersmål finska borde utvecklas och motsvara den normala utvecklingen i barnets ålder. I bedömningen kan lärare använda den europeiska språkportfolion som stöd. Bedömningen i de olika läroämnena i språkbad ska följa de allmänna bedömningsgrunderna i den grundläggande läroplanen, oberoende på läroämnets språk. Man ska ändå ta hänsyn till de språkliga målen som finns med i den lokala läroplanen. (Utbildningsstyrelsen 2014: 90–91)

Enligt läroplanen (Utbildningsstyrelsen 2014) finns det frågor som avgörs på lokal nivå. Skolan som erbjuder ett språkbadsprogram måste definiera vem kan delta i programmet och vad är kriterierna för antagningen av elever. Tidfördelningen mellan språkbadspråket och målspråket är en annan fråga som utbildningsanordnaren ska besluta. Det är på skolans ansvar att definiera de centrala språkliga målen samt målen och innehållet på språkbadspråket per varje årskurs (Utbildningsstyrelsen 2014: 93).

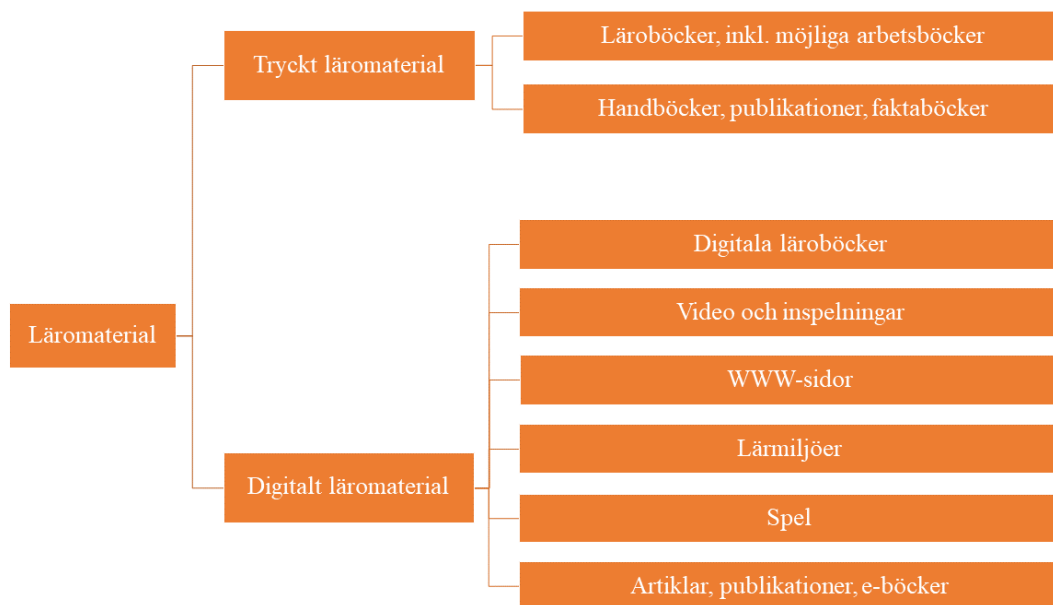
3 LÄROMATERIAL

I detta kapitel definieras begreppet läromaterial och läromaterial i svenskt språkbad i Finland. Termen läromaterial används i denna avhandling pro gradu. Enligt lagen om grundläggande utbildning har varje elev rättighet till avgiftsfria läromedel och arbetsmaterial (Finlex 2020). I läroplanen nämns det att man ska använda olika slag av multimodala läromedel och att eleven skall förstå de kulturella sambanden mellan dessa multimodala läromedel. Man borde analysera och reflektera kring texter som känns autentiska och meningsfulla för eleverna (Utbildningsstyrelsen 2014: 13, 23). Läroplanen nämner inte vilka läroböcker man borde använda i undervisningen så kommunerna och skolorna bestämmer vilka lärobokserier de använder i undervisningen. Det står inte någonting i läroplanen om att lärare borde tillverka eget läromaterial. I avsnitt 3.1 förklaras begreppet läromaterial och sedan i avsnitt 3.2 behandlas läromaterial i svenskt språkbad i Finland.

3.1 Definition av läromaterial

Begreppet läromaterial och läromedel är synonymt till läroböcker, pedagogiska hjälpmedel och undervisningsmaterial (Synonymer.se 2020) men begreppet har flera varierande definitioner. Enligt Skolverket (2006: 9) kan begreppet läromedel definieras som allt material som lärare och elever använder som hjälpmedel för att nå de uppställda målen. Begreppet läromedel kopplas oftast till traditionella läroböcker och material som är särskilt skapat till grundskoleundervisning. Läroböcker och arbetsböcker som är tillverkade till den grundläggande utbildningen i Finland baserar sig alltid på den nationella läroplanen och de är oftast riktade till en viss årskurs eller ålder (Heinonen 2005: 29). På grund av informations- och kommunikationsteknikens hastiga utveckling under de senaste årtionden har läromaterialet och dess definition omformats (Vainionpää 2006: 81). En tydlig och förklarande indelning av olika läromaterial är en indelning till tryckt och digitalt läromaterial samt till deras underkategorier (Figur 1) (Ekonoja 2017). I tryckt läromaterial kan man

inkludera de vanliga läroböckerna, arbetsböckerna och uppgifterna som är tillverkade för undervisning på grund av läroplanens krav, men också allt annat tryckt material som läraren kan se som användbar och lärorikt för eleverna. Sådant kan vara till exempel tidningar, lärares undervisningsmaterial och skönlitteratur (Heinonen 2005: 30).

Figur 1. Läromaterialsindelning (Ekonoja 2017)

I figur 1 har man delat läromaterial i två underkategorier samt deras respektive åtta underkategorier. Tryckt läromaterial är indelat till två underkategorier. Till *läroböcker* kategoriseras allt sådant tryckt material som är tillverkat till undervisning och till *handböcker, publikationer, faktaböcker* ingår allt annat tryckt material. Den första underkategorin för *digitalt läromaterial* är *digitala läroböcker* och det innehåller alla kommersiella samt gratis läroböcker som bokförlagen och andra organisationer har tillverkat. Digitala läroböcker samt annat läromaterial från bokförlagen har blivit mer populära under

de senaste åren och också Utbildningsstyrelsen erbjuder sitt eget gratis material för lärarna att använda (Suomen kustannusyhdistys 2020, Utbildningsstyrelsen 2020). Utöver de digitala material som är tillverkade till undervisning i grundskolan kan man anse allt autentiskt digitalt material som möjligt läromaterial eftersom läraren kan själv anpassa materialet till undervisningen (Vainionpää 2006: 81, 85–89). Till dessa kan man räkna de andra underkategorierna för *digitalt läromaterial*. Till *video och inspelningar* kan man inkludera alla de audiovisuella dokument som läraren själv ser som nyttigt, men också olika serier och program som till exempel Rundradio AB (Yle) har tillverkat för undervisning. De andra underkategorierna för *digitalt läromaterial* innehåller alla andra möjliga digitala verktyg som är i någon annan form än tryckt (Vainionpää 2006: 82–90). På grund av materialets enorma mängd kan det vara svårt att uppskatta digitala materialets lämplighet till undervisning. Som hjälp har Utbildningsstyrelsen konstruerat kriterier för digitalt material samt sina egna kategorier för digitala läromaterial som lärarna kan använda när de väljer och bedömer olika slags digitala material (Utbildningsstyrelsen 2012). Lärarutbildaren Oliver Meyer påstår att digitalt läromaterial kommer att ersätta traditionella skolböcker (Haavisto 2010).

Även om eleverna har rättighet att få gratis läromaterial och att utbudet av både tryckt och digitalt samt gratis och avgiftsbelagt läromaterial är rikligt, finns det inga lagar eller anvisningar till läraren att använda en bestämd form eller typ av läromaterial. Oftast har skolan eller kommunen bestämt om en viss läroboksserie men slutligen avgör läraren själv vilket läromaterial hen använder i undervisningen. Det har konstaterats att val av läroböcker och -material är det största beslutet gällande läroplan som läraren gör. Läroböcker och nuförtiden också digitalt läromaterial har en viktig roll i klassrumsinteraktionen mellan läraren och eleverna. (Heinonen 2005: 34f)

3.2 Läromaterial i svenskt språkbad i Finland

Om man söker efter läromaterial för språkbad från de mest kända förlagen, märker man att det kommer inga träffar med sökenordet *språkbad* eller *kielikylypy*. Åtminstone Otava (2020), Schildts & Söderströms (2020), Sanoma Pro (2020) och Utbildningsstyrelsen (2020) erbjuder inget material som skulle vara tillverkat för svenskt språkbad i Finland. Det finns svenskspråkigt läromaterial tillgängligt från alla de ovan nämnda förlagen men det nämns inte att materialet skulle vara lämpligt för språkbadsundervisning. Till exempel Utbildningsstyrelsens nätsidor ger 150 träffar för läromaterial som är tillverkat för den grundläggande utbildningen på finska. Motsvarande tal för den grundläggande utbildningen på svenska är 48. Det nämns inte någonting om språkbad i samband med det svenskspråkiga materialet. (Utbildningsstyrelsen 2020)

Som det redan nämndes i avsnitt 2.1, är det utmanande att hitta lämpligt tryckt läromaterial som passar ihop med språkbadsundervisning. Digitalt läromaterial och dess lämplighet är ett område som inte har forskats mycket i tidigare. Enligt Bergroth har det inte hittills varit möjligt att tillverka sådant läromaterial som skulle lämpa sig för språkbadsundervisning. Det beror på att marknaden för läromaterial för språkbad är marginellt i Finland. Böckerna som används i svenskt språkbad stöder inte nödvändigtvis lärandet på ett optimalt sätt. Läroböckerna som används inom undervisningen är främst riktade till elever som har svenska som modersmål, därför är språket i dessa böcker ofta för utmanande för språkbadselever. Nackdelen med läroböcker som inte är tillverkade för språkbadsundervisning är att böckerna saknar ett konkret sätt att introducera nya saker på språkbadsspråket. Det finns inte heller en koppling mellan ny och gammal information som eleven har fått redan tidigare. (Bergroth 2015: 64–65)

När man väljer läromaterial för språkbad borde man vara medveten om att materialet är mångsidigt. Det borde inte finnas endast texter utan också bilder, föremål, planscher, kartor, och annat material i klassrummet (Kaskela-Nortamo & Heikkinen 1994: 48). Man kan

använda läromaterial som är tillverkat för svenskspråkiga elever, men man bör vara medveten om materialet är lämpligt för språkbildning eller inte. Läromaterial som lärare oftast använder är en blandning av finlandssvenskt, svenskt och annat material som läraren själv anpassar till temat eller lektioner som planeras. En stor del av materialet som används i svenskt språkbildning i Finland är sådant som lärare själva har tillverkat eller anpassat för språkbildningsundervisning. Man kan se det både som en möjlighet att ge eleverna de bästa verktygen för inläring men också utmattande eftersom det tar tid och energi att planera och tillverka eget material (Bergroth 2015: 2, 49, 64f).

Bergroth lyfter fram en pro gradu avhandling av Kostamovaara och Turunen (2002) som reder ut språkbildningslärares upplevelser och syn på läromaterialet samt dess användning på lågstadiet. Enligt forskningen finns det utmaningar gällande det lämpliga läromaterialet. Läroböckerna är inte i en central roll i språkbildning eftersom språket inte ligger på en lämplig nivå för eleverna, utan ofta är för svårt. Lärare tillverkar mycket eget material och detta upplevs både givande och tungt. Att tillverka språkligt lämpligt material för språkbildning, kräver mycket erfarenhet av läraren. En del informanter ansåg att färdigt lämpligt läromaterial skulle bjuda en lösning för bristen på språkbildningslärare, på grund av att då skulle lärare veta noggrannare vad de skall lära ut åt eleverna. Det fanns dock lärare som ansåg att färdigt lämpligt läromaterial strider emot språkbildningens pedagogiska principer, det vill säga att programmet inte skulle i detta fall vara lika elevcentrerat. Man borde beakta att undersökningen gjordes 2002, för nästan 20 år sedan då det varken fanns eller användes digitalt läromaterial i svenskt språkbildning i Finland. Det erbjuds fortbildningar åt språkbildningslärare där man har tagit också läromaterialsfrågorna i beaktande. Det har kommit fram i samband med fortbildningarna att språkbildningslärare skulle önska digitala kanaler där de skulle kunna dela sitt eget läromaterial. Sådana kanaler finns inte ännu i Finland, fast flera olika försök har gjorts under åren. (Bergroth 2015: 66–67)

4 SPRÅKBADSLÄRARES SYN PÅ LÄROMATERIAL INOM SVENSKT SPRÅKBAD I FINLAND

I detta avsnitt redogörs först för del 1: den elektroniska enkäten om språkbadslärares syn på läromaterial samt dess resultat i avsnitt 4.1. och sedan görs detsamma med del 2: den kvalitativa forskningsintervjun om språkbadslärares syn på läromaterial i avsnitt 4.2. Slutligen presenterar vi en sammanfattning av alla de mest centrala resultaten från både del 1 och del 2 i avsnitt 4.3. Resultaten i del 1 och del 2 jämförs inte sinsemellan eftersom det finns en del olika frågor i den elektroniska enkäten och i intervjun. Intervjuernas huvudsakliga uppgift är att komplettera och förstärka det som har undersökts med hjälp av den elektroniska enkäten. En del av informanterna kan möjligtvis ha svarat både på del 1 och del 2, men det kan man inte veta säkert på grund av att informanterna svarade anonymt på undersökningens första del. Kursiverade textdelar i denna avhandling pro gradu representerar direkta citat av informanternas svar.

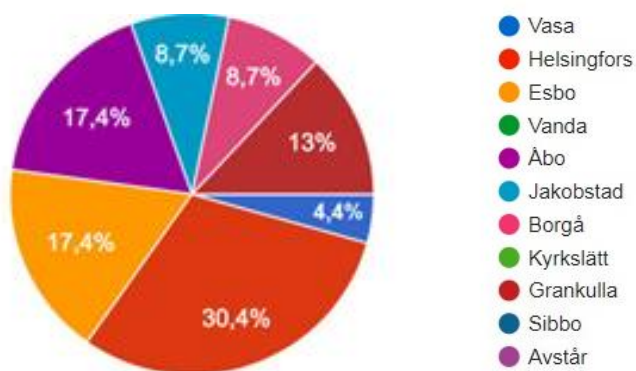
4.1 Del 1: Den elektroniska enkäten om språkbadslärares syn på läromaterial

23 informanter svarade anonymt på den elektroniska enkäten i undersökningens första del. I detta avsnitt behandlas alla de resultat som har samlats in med hjälp av den elektroniska enkäten. I figurerna används en annan font än Times New Roman på grund av att figurerna har tagits ur Google Forms -program och det går inte att ändra på fonten efteråt. Själva frågan och dess nummer står ovanpå figuren för att det blir tydligare för läsaren. Varje fråga har en siffra framför sig. Siffran motsvarar frågans position i den elektroniska enkäten. Efter varje fråga står det också hur många informanter som svarade på frågan. Den elektroniska enkäten finns med som bilaga (bilaga 1).

Sammanlagt 23 informanter från olika städer i Finland svarade på del 1. Informanter från följande städer svarade på enkäten: Helsingfors (7), Esbo (4), Åbo (4), Grankulla (3), Borgå

(2), Jakobstad (2) och Vasa (1) (Figur 2). Det är svårt att räkna en pålitlig svarsprocent eftersom det inte kom fram vilka rektorer vidarebefordrade enkäten till skolans språkbadslärare. Från Vanda, Kyrkslätt, Sibbo och Karleby kom det inga svar.

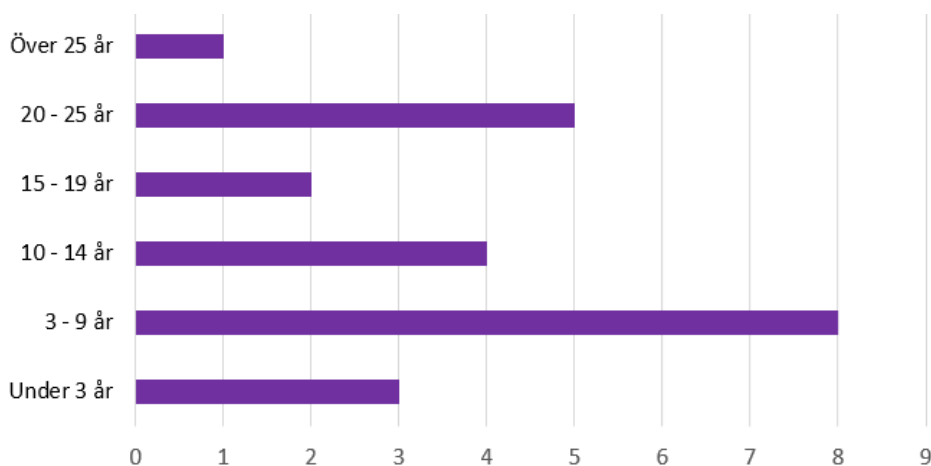
3. I vilken stad undervisar du i? (23 svar)

Figur 2. Städer där informanterna jobbar som språkbadslärare

Först frågades det i enkäten hur länge informanten har jobbat som språkbadslärare. Alla 23 informanter svarade på denna fråga och figur 3 klargör informanternas svar. En Medeltalet för lärarnas arbetserfarenhet som språkbadslärare var 11,6 år. En av informanterna hade arbetat som språkbadslärare endast i ett halvt år, medan den som hade arbetat längst som språkbadslärare svarade att hen har arbetat i 30 år som språkbadslärare.

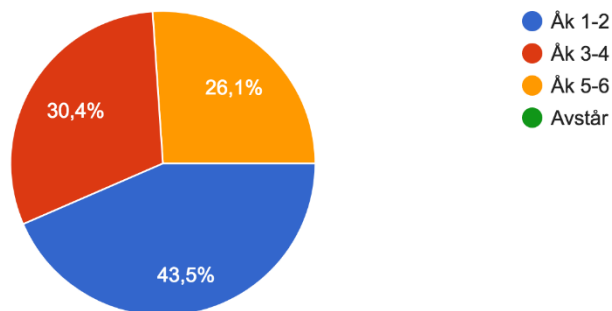
Fråga 1. Hur länge har du jobbat som språkbadslärare? (23 svar)

Figur 3. Informanternas arbetserfarenhet som språkbadslärare

Fråga 3. visar informanternas nuvarande situation det vill säga i vilken årskurs de undervisar för tillfället. Figur 4 visar att 43,5 % (10) av informanterna jobbar som språkbadslärare i årskurserna ett eller två. Motsvarande siffror för årskurserna tre eller fyra samt fem eller sex är 30,4 % (7) respektive 26,1 % (6). Man kan konstatera att det finns mest informanter som undervisar i årskurs ett eller två och minst informanter som undervisar i årskurs fem eller sex.

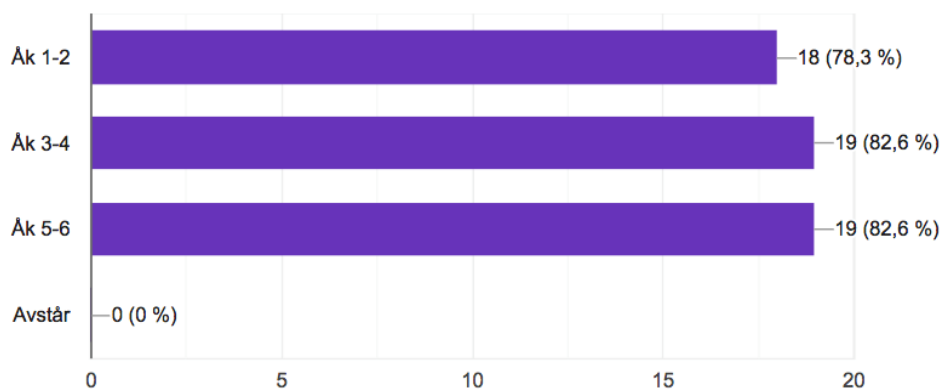
Fråga 2. Vilken språkbadsårskurs undervisar du i? (23 svar)

Figur 4. Årskurser som lärarna undervisar för tillfället

När det frågades vilka alla årskurser informanterna har undervisat i under sin karriär som språkbadslärare svarade 78,3 % (18) av lärare att de har undervisat i åk ett och två. 82,6 % (19) av lärare svarade att de har undervisat både åk tre och fyra samt i åk fem och sex.

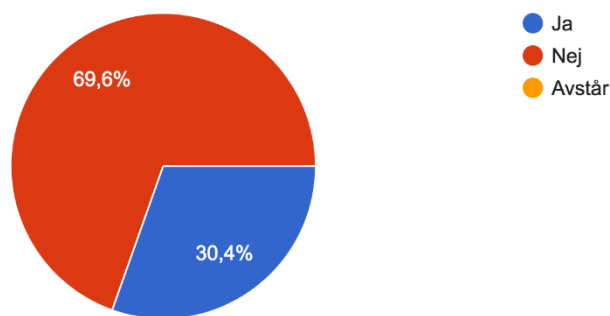
Fråga 19. Vilka alla årskurser har du undervisat i din karriär som språkbadslärare? (23 svar)

Figur 5. Lärarnas arbetserfarenhet i de olika årskurserna

På basis av figur 5 kan man påstå att majoriteten, det vill säga 57,1 % (4) av informanterna har undervisat i alla årskurserna på lågstadienivå. Resultaten är väldigt jämnt fördelade mellan de olika årskurserna. Enligt figur 6 svarade den största delen (69,6 %) av informanterna att de inte har någon gemensam materialbank med lämpligt läromaterial för språkbadslärare i skolan som alla språkbadslärare skulle ha tillgång till. 30,4 % svarade att det finns en sådan materialbank i deras skola.

Fråga 21. Finns det en materialbank i er skola som alla språkbadslärare har tillgång till? (23 svar)

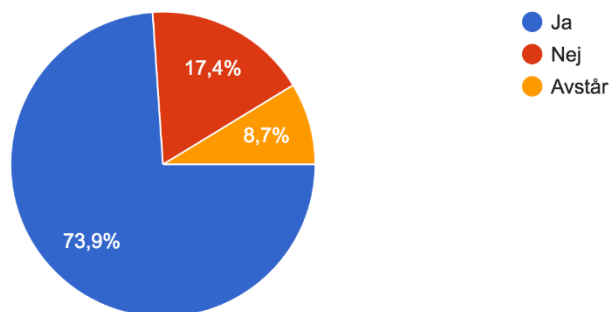
Figur 6. Lärares syn på skolans materialbanker

En informant svarade på enkätens sista fråga (där informanten fick berätta fritt) att de har en materialbank, men banken är inte systematiskt organiserad. En informant konstaterar att det är svårt att hitta vad man letar efter i materialbanken och att den bara sällan uppdateras av *ett par aktiva lärare*. Hen önskade att det skulle finnas ett gemensamt online forum, där språkbadslärare kunde dela sina idéer med varandra.

4.1.1 Språkbadslärares åsikter om det tryckta, digitala och övriga läromaterialet

I denna undersökning är läromaterialet indelat i tre olika kategorier: tryckta, digitala och övriga läromaterial. I detta avsnitt granskas resultaten i alla de ovan nämnda kategorierna. En av undersökningens forskningsfrågor är att få svar på frågan vad är lärarnas syn på läromaterial i svenskt språkbad i Finland. Det ställdes skilda frågor om lärares åsikter gällande situationen med tryckt, digitalt samt övrigt läromaterial i svenskt språkbad. Fråga 4. behandlar om det råder brist på tryckt läromaterial i språkbadsundervisning. Figur 7 påstår att majoriteten, 73,9 % (17) av informanterna svarade ja på denna fråga, 17,4 % (4) svarade nej och 8,7 % (2) ville avstå.

Fråga 4. Finns det brist på tryckt läromaterial i språkbadsundervisning? (23 svar)

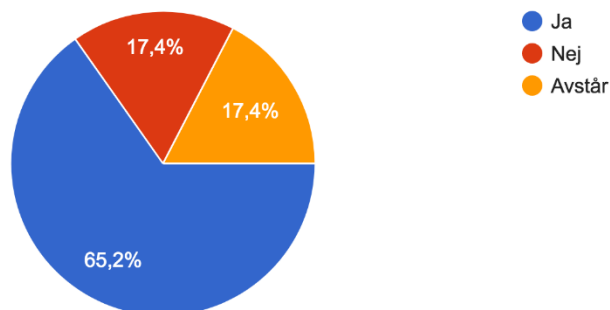
Figur 7. Lärares upplevelser om tryckt läromaterial inom språkbad

Sedan fanns det en följdfråga för dem som svarade ja där det frågades om hurdant tryckt läromaterial det finns behov av. Informanterna gav 16 stycken öppna svar som var mycket varierande sinsemellan. En stor del 30,4 % (7) tyckte att det behövs böcker för läroämnet svenska som skulle lämpa sig särskilt för språkbadseleverna. En lärare nämnde att det behövs *förenklade texter i t.ex. omgivningslära, historia*. En annan lärare önskade *böcker eller material som riktar sig direkt till språkbadet*. Det nämndes även att det finns behov av

material som ligger på rätt nivå för språkbads elever. Nivån borde då *vara ett år lägre än för svenskspråkiga barn* ansåg en av lärarna. En lärare ansåg att det behövs material *inom alla ämnen*. Två av informanterna nämnde att det finns brist på läroböcker som kan användas inom olika teman. Många informanter klagade över att det borde finnas tryckt material där språket skulle vara lite enklare och mer riktat till språkbads elever. I ett av svaren sägs det att *ofta är det bara svenska översättningar från finska böcker och har mycket för fint och svårt text, onödigt svåra ord*. En annan lärare nämnde att *vi har ju inga alfabet-sånger, alfabet-sagor, enklare material till läsinläringen*.

Bristen på lämpligt tryckt material nämndes också i samband med läroämnena religion, historia och omgivningslära. 100 % (23) av informanterna svarade att de använder svenskspråkiga textböcker i undervisningen. 73,9 % (17) svarade att de använder svenskspråkiga arbetsböcker i undervisningen och 26,1 % (6) svarade att de inte använder svenskspråkiga arbetsböcker. Alla informanter svarade att de har använt läroböcker som är tillverkade främst för elever med svenska som modersmål. Majoriteten av informanterna ansåg enligt figur 8 att det också råder brist på digitala läromaterial inom språkbad. 65,2 % (15) lärare svarade ja på frågan, medan 17,4 % (4) tyckte att det inte finns brister på digitala läromaterial. 17,4 % (4) informanter avstod från att besvara frågan.

Fråga 9. Finns det brist på digitalt läromaterial i språkbad? (23 svar)

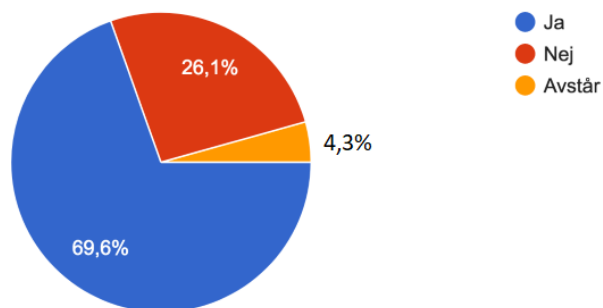
Figur 8. Lärares upplevelser om digitalt läromaterial inom språkbad

De som hade svarat att det finns brist på digitalt läromaterial fick också svara på en följdfråga där de fick noggrannare redogöra för hurdant digitalt material det finns behov av. Sammanlagt 12 lärare svarade på denna följdfråga. Fem lärare var av den åsikten att det är brist på allt digitalt läromaterial. En av informanterna ansåg att det skulle vara viktigare att främst få lämpligt tryckt läromaterial för språkbud. En annan lärare av samma åsikt svarade att det sällan finns *bra digimaterial på svenska överhuvudtaget*. En lärare önskade mera alternativ, hen svarade att *Det är brist på allt, förra året fick vi bara första digimaterial till svenskan och naturvetenskapen. Jag önskar mera alternativ, så att man kan välja*.

Resten av informanterna svarade mer specifikt på frågan. En av dem önskade mer tematiskt digitalt material, som skulle innehålla uppgifter på svenska. En annan lärare önskade *lättförståeligt enkelt material som följer läroplanen*. I svaret berättas det fram att det inte finns en svensk motsvarighet till exempel för digitalt material som Otava bjuder i samband med boken *Seikkailujen Aapinen* som är en skolbok för finskspråkiga elever. En lärare svarade att hen använder *både material från Sverige och material för de som har svenska som modersmål i Finland* på grund av att det finns brist på lämpligt digitalt läromaterial inom språkbud. Sedan önskade en av informanterna lämpligt digitalt läromaterial särskilt för läs- och skrivförståelse i svenska. Det önskades också material som skulle kunna användas för *att jobba med språket, banda in, spela lyssna osv*.

När det frågades om informanterna har haft nytta av digitala hjälpmedel (till exempel olika spel och applikationer) inom språkbudsundervisning, svarade 69,6 % (16) av informanterna att de har haft nytta av digitala hjälpmedel. 26,1 % (6) av informanterna var av den åsikten att de inte har haft nytta av digitala hjälpmedel (Figur 9). En av informanterna ville avstå att svara på frågan. Svaren tyder på att det också är brist på lämpligt digitalt läromaterial inom språkbud, fast bristen inte är så stor jämfört med lämpligt tryckt läromaterial i språkbud.

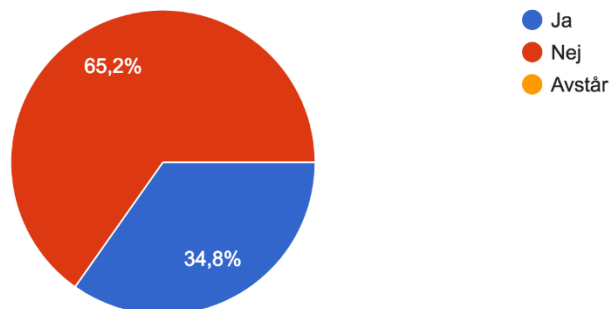
Fråga 11. Digitala hjälpmedel till exempel applikationer och spel utnyttjas mycket i dagens läge. Har du haft nytta av digitala hjälpmedel inom språkundservisning? (23 svar)

Figur 9. Lärares syn på digitala hjälpmedel

23 informanter svarade på frågan som klagör om det råder brist på övrigt lämpligt läromaterial i språkbad. Övrigt lämpligt läromaterial syftar på till exempel svenskspråkiga barn- eller faktaböcker som man bland andra kan låna från biblioteket. Enligt figur 10 svarade majoriteten 65,2 % (15) nekande på denna fråga. 34,8 % (8) av lärarna tyckte att det också råder brist på övrigt lämpligt läromaterial inom språkbad.

Fråga 12. Finns det brist på övrigt läromaterial? (23 svar)

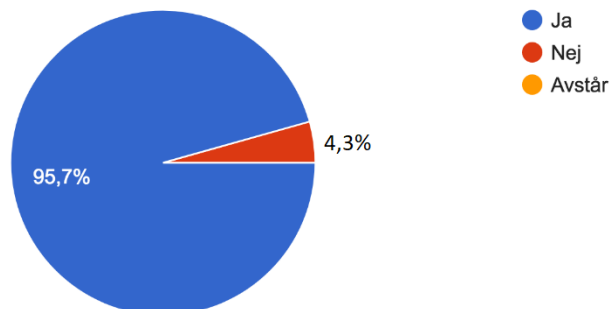
Figur 10. Lärares upplevelser om övrigt läromaterial inom språkbad

De som hade svarat ja på den ovannämnda frågan fick vidare berätta att för hårdant övrigt läromaterial det finns behov. En lärare svarade att det borde finnas mer *lättläst material; böcker, tidningar, tidskrifter osv.* Två lärare klagade på att det inte finns tillräckligt många exemplar av samma bok tillgängligt. En lärare skrev enligt följande: *svårt att hålla bokcirkel då man inte får ihop svenska böcker för en hel grupp.* Den andra läraren hade likadana tankar om samma sak, hen svarade att *det är omöjligt att hitta 20 stycken samma bok för alla att läsa samtidigt. Det är synd att vi inte kan diskutera om böcker vi läser samtidigt.* En annan informant svarade att utbudet på skolans bibliotek är bristande, hen önskade för bättre utbud av svenskspråkiga barn- och ungdomsböcker.

4.1.2 Material som språkbadslärare själva har tillverkat

Det fanns stora skillnader mellan hur mycket satt lärare tid på att planera eget läromaterial per vecka. Några svarade att det endast tog ungefär en timme per vecka, medan för några andra tog det till och med 15 timmar per vecka för att planera eget läromaterial. Några svarade att det är svårt att säga, på grund av att tidsanvändningen varierar så mycket från vecka till vecka. Sammanlagt 23 informanter svarade på denna fråga. Medeltalet av tidsanvändningen i timmar per vecka blev 3,33 timmar. Det bör också beaktas att största delen av informanterna har en lång karriär som språkbadslärare bakom sig. Det kan ha en stor påverkan på hur länge det tar att planera läromaterial. Figur 11 visar att 95,7 % det vill säga 22 av informanterna ansåg att det är tidskrävande att tillverka eget läromaterial. Endast en lärare (4,3 %) upplevde att det inte är tidskrävande att tillverka eget läromaterial.

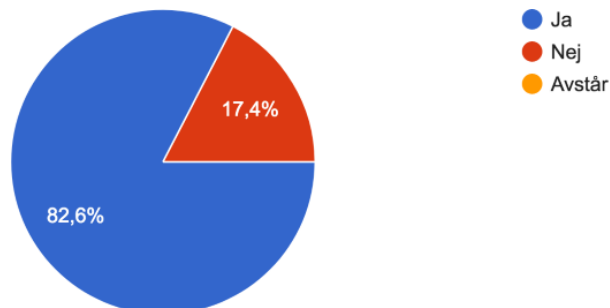
Fråga 17. Upplever du att det är tidskrävande att tillverka eget läromaterial? (23 svar)

Figur 11. Lärares upplevelser om tidsanvändning för att tillverka eget läromaterial inom språkbad

Enligt figur 12 upplevde majoriteten (82,6 %) det vill säga 19 av informanterna att bristen på lämpligt läromaterial är ett problem inom språkbad i Finland. 17,4 % (4) av lärare upplevde att det inte är ett problem. Resultaten stöder den andra hypotesen i denna avhandling pro gradu att det finns brist på lämpligt läromaterial i svenskt språkbad.

Fråga 18. Upplever du bristen på lämpligt läromaterial som ett problem inom språkbad i Finland? (23 svar)

Figur 12. Lärares syn på bristen på lämpligt läromaterial

Figur 13 lyfter fram att 60,9 % (14) av lärare påstod att de vill själva tillverka en del av läromaterialet, men vill också ha tillgång till färdigt lämpligt läromaterial för språkbud. 39,1 % (9) av lärare skulle hellre föredra att allt lämpligt material skulle finnas färdigt tillgängligt. Ingen av informanterna svarade att de hellre skulle vilja tillverka så mycket material som möjligt själva.

Fråga 22. Skulle du hellre vilja ha färdigt lämpligt läromaterial eller själv tillverka så mycket material som möjligt? (23 svar)

Figur 13. Lärares tankar om färdigt och självtillverkat material inom språkbud

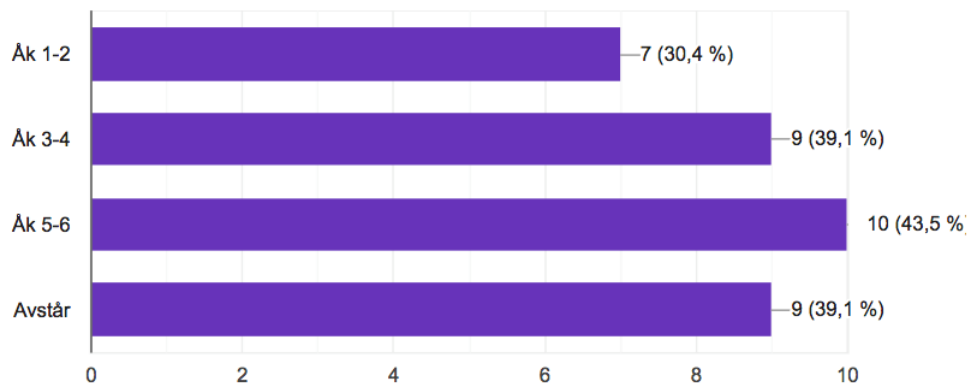
21 stycken informanter svarade på frågan *Hurdant eget läromaterial har du själv tillverkat för språkbudsundervisning?* Svaren var mycket varierande. En lärare svarade att hen gör största delen av alla prov själv. En annan informant svarade att hen tillverkar själv nästan dagligen något läromaterial. Svaren visade att språkbudslärare tillverkar bland annat kompendier, digitala uppgifter, uppgiftspapper, matematikspel, minnesspel, matriser, arbetsblad, frågor, förenklade texter, egna faktatexter, spel, laminerade tavlor till klassrummet, Power point- presentationer, Quizlet-frågesport, QR-kods jakt, Google Classroom-uppgifter, egna kopieringsunderlag, anpassade provuppgifter, kombinationsspel med ordkort, frågepapper med flervalsfrågor, enkla korsord, bilder, ordlistor och så vidare.

26,1 % (6) av informanter nämnde att de är tvungna att tillverka eget läromaterial i samband med temahelheter som är typiska för språkbadsundervisning (Niemelä 2008: 9). En lärare svarade att hen tillverkar *Material där ämnen integreras och språk och ord används i olika kontext*. Sedan fanns det också behov av olika uppgifter och texter till temaundervisning. En lärare nämnde att det finns behov av *temakort och mångsidiga uppgifter i nästan varje ämne, instruktioner i slöjd, planscher i olika ämnen*. Det nämndes att mycket beror på vilken årskurs man undervisar i. En informant svarade att *ju lägre årskurser desto mer bör man tillverka själv*. En lärare svarade att hen *samlar lite allt här och där. Jag använder äldre/nyare böcker, från Sverige också*. En annan informant svarade att hen tillverkar *uppgifter speciellt inom realämnena*.

4.1.3 Brist på läromaterial i olika årskurser och i olika läroämnen

Frågorna 20, 23 och 24 i enkäten granskas närmare i detta avsnitt. Den sista frågan (25) i enkäten var en öppen fråga där lärarna fick fritt berätta och lägga till saker om de ännu ville lyfta fram någonting, denna fråga behandlas skild i avsnitt 4.1.4. Som figur 14 visar så behövs det aningen mer lämpligt läromaterial i de högre årskurserna inom språkbad jämfört med de lägre årskurserna även om svaren är relativt jämnt utdelade. 39,1 % (9) av informanter ville avstå från att svara på frågan.

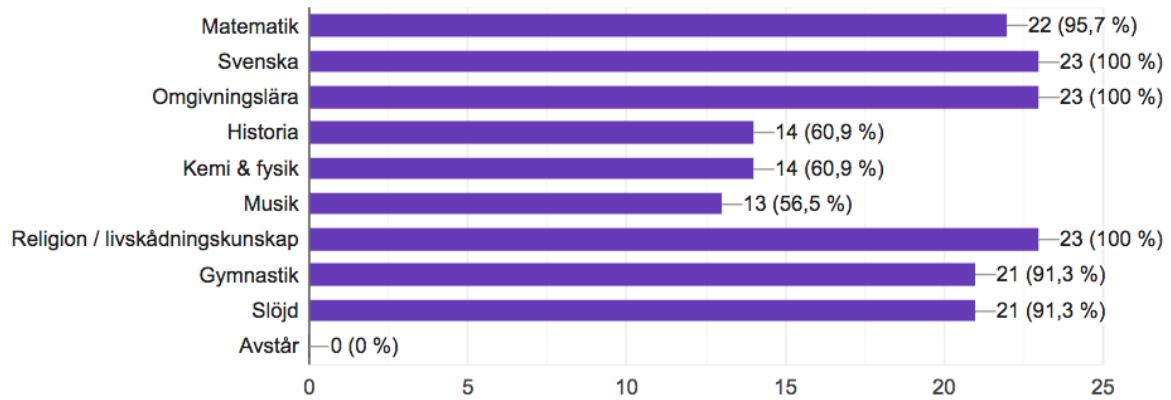
Fråga 20. Finns det någon viss årskurs som skulle behöva mer läromaterial än de andra? (23 svar)

Figur 14. Årskurser som skulle behöva mer läromaterial

Figur 15 visar vad lärare har för erfarenhet av att undervisa i de olika läroämnena. Samhällslära fattas tyvärr i listan i figur 15 och 16, men om den hade varit med skulle den ha funnits i samma block med läroämnet historia. Läroämnet bildkonst fattas också i svarsalternativen i figur 15. Detta kan i någon mån ha påverkat svaren. Det fanns skillnader i vilka läroämnen språkbadslärare själva har undervisat i. Alla informanter har undervisat i svenska, omgivningslära och i religion/livsåskådningskunskap. Informanterna har minst erfarenhet av att undervisa i musik, historia samt i kemi och fysik. Annars var resultaten rätt så jämna mellan de olika läroämnena.

Fråga 23. Vilka alla ämnen har du undervisat i? (23 svar)

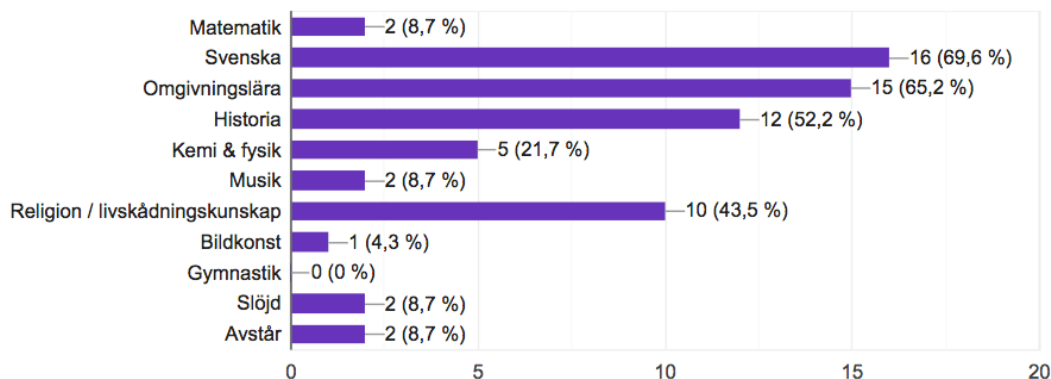

Figur 15. Lärares undervisningserfarenhet inom de olika läroämnena inom språkbad

Det kom fram i undersökningen att det finns variation mellan de olika läroämnenas behov av lämpligt läromaterial inom språkbad. Enligt figur 16 råder det mest brist på lämpligt läromaterial inom läroämnena svenska och omgivningslära. Historia finns som tredje i listan rakt före religion/livsåskådningskunskap. Gymnastik fick inga svar i detta sammanhang. Matematik, bildkonst, slöjd och musik fick inte heller många svar.

24. Inom vilket läroämne finns det mest brist på lämpligt läromaterial inom språkbad?

(23 svar)

Figur 16. Läroämnena som har mest brister på lämpliga läromaterial

Det syns i svaren att läroämnena som är mera beroende av konkreta läromaterial har också mera brister på lämpligt läromaterial. Enligt figur 16 fick läroämnena betydligt mycket fler svar än konst- och färdighetsämnena där det inte behövs så mycket texter i undervisningen. Matematik däremot är ett undantag bland svaren. Bara två informanter ansåg att det fanns brister på läromaterial inom matematik. Detta kan bero på att matematik innehåller inte lika mycket texter som de andra läroämnena, men det kan man inte vara säker på.

4.1.4 Lärares övriga upplevelser om bristen på lämpligt läromaterial

Enkätens sista fråga gav informanterna en möjlighet att fritt berätta om sina tankar och åsikter. Åtta lärare svarade på denna fråga. En kommentar gällde det att samhällslära (som undervisas i årskurserna 4–6) som svarsalternativ fattades från ämneslistan. Det gick tyvärr inte att ändra efteråt. Samma lärare som kommenterade på detta, kommenterade också att fysik och kemi är inbakade i omgivningsläran på årskurs fyra till sex. En informant ansåg att ämnet i denna avhandling pro gradu är viktigt och att det borde få mer uppmärksamhet. En

lärare sa att *Olika sajter har nog hämtat massor med nya idén/material för undervisningen.* En av informanterna lyfte fram att särskilt slöjd och bildkonst har inget lämpligt läromaterial. Samma lärare tyckte att texter för historia och omgivningslära är oftast för svåra för språkbads eleverna, eftersom översättare använder för komplicerat språk i sina texter. I så fall blir det utmanande för eleverna att förstå sig på innehåll. En annan informant upplevde att språkbadets framtid är beroende av ändamålsenligt läromaterial. Samma lärare kommenterade att *en stor del elever klarar inte av det vanliga materialet och blir efter hela tiden. Svenskan kan till och med vara sämre än finskspråkigas som har gått nybörjarsvenska.* Med detta menar informanten att elevernas kunskaper i svenska språket lider och utvecklas inte på ett önskat sätt ifall läromaterialet är för utmanande i språkbadsundervisning.

En annan informant gav ett omfattande svar där hen tog upp flera olika synpunkter. Hen svarade att skola där hen jobbar har en materialbank, men den är osystematiskt organiserad. Då blir det jobbigt att hitta det som man söker och det finns endast ett par lärare som aktivt uppdaterar materialbanken. Hen klagade på att skolans språkbadslärare inte har tillräckligt med gemensamma möten där de skulle kunna planera och diskutera materialet med andra kollegor. Hen medgav att skolans lärare använder läromaterial som är avsedda för S1-talare som har svenska som modersmål. Då finns det risk för att texterna blir för svåra för en del elever. Samma lärare fortsatte med att nämna kemi som ett utmanande ämne för språkbads elever. Hen anser att stoffet med atomer och molekyler blir för svårt och abstrakt för många elever även om hen har försökt konkretisera läromaterialet. Läraren anser att *Problemet ligger dock enligt min uppfattning inte i bristen på läromedel utan på bristen av anpassat, självlagat material och modeller för hur man kan genomföra olika temahelheter och andra projekt.* Hen påstår att språkbad är *inte särskilt beroende av läromaterial.* Hen upplever att det största problemet är bristen på ett lämpligt plattform där språkbadslärare skulle kunna dela sina idéer och material med varandra. Hen nämner att ett sådant plattform skulle till exempel kunna vara en gemensam Facebook-grupp för språkbadslärare i Finland. Till sist nämner läraren att hen själv är nyutexaminerad och en fungerande materialbank *med*

en ordentlig introduktion i språkbadsverksamheten skulle vara mycket nyttig i början av karriären.

4.1.5 Sammanfattning av del 1: Den elektroniska enkäten om språkbadslärares syn på läromaterial

Sammanlagt 23 informanter svarade på den elektroniska enkäten där det frågades om språkbadslärares syn på läromaterial. Resultat från den elektroniska enkäten stöder den första hypotesen som ställdes i kapitel 1 att det råder brist på färdigt lämpligt läromaterial inom svenskt språkbad i Finland. Majoriteten det vill säga 82,6% av informanter som deltog i undersökningen upplevde att det inte finns tillräckligt med färdigt lämpligt läromaterial inom svenskt språkbad i Finland. Det finns skillnader mellan åsikter om bristen på tryckt, digitalt och övrigt läromaterial. Det finns även stora skillnader mellan de olika läroämnena som behöver mer lämpligt läromaterial i språkbad. Allmänt kan man påstå att det är främst läsåmnen som lider av materialbristen.

Informanterna ansåg att det råder mest brister på tryckta läromaterial, medan det upplevdes också att det råder brister på digitalt läromaterial. Endast en tredjedel av informanterna var av den åsikten att det råder brist på övrigt läromaterial i språkbad såsom till exempel på svenskspråkiga barnböcker. Många lärare ansåg att det råder brist på svenskspråkiga texter som skulle lämpa sig till språkbadselever. Mer lämpligt digitalt läromaterial behövs nästan inom alla läroämnen. Gällande övrigt läromaterial önskades det till exempel mera barnböcker till skolans bibliotek.

Alla lärare som svarade på enkäten medgav att de använder läroböcker som är riktade till elever som har svenska som modersmål i språkbadsundervisningen. Över 95% av informanterna ansåg att det är tidskrävande att tillverka eget läromaterial. Även om 60% av informanterna ville tillverka en del själv av läromaterialet, så skulle de också vilja ha mer färdigt lämpligt läromaterial i språkbad. 69,6% av informanterna svarade att de inte har en

gemensam materialbank i skolan där det skulle finnas lämpligt läromaterial till språkbadsundervisning. Lärares tidsanvändning för att tillverka eget läromaterial var mycket varierande. Som medeltal använde informanterna ungefär 3,33 timmar per vecka för att tillverka eget läromaterial. Tre informanter önskade att denna studie skulle få uppmärksamhet, för att bristen på läromaterial i svenskt språkbad i Finland skulle få mer publicitet och problemet med bristen på lämpligt läromaterial skulle förbättras i framtiden.

4.2 Del 2: den kvalitativa forskningsintervjun om språkbadslärares syn på läromaterial

Första delen av undersökningen, den elektroniska enkäten gav nyttigt och relevant information för avhandlingen pro gradu, men en mer fördjupande syn på språkbadslärares syn behövdes ännu. Den elektroniska enkäten gav inte svar på alla frågor såsom frågorna kring materialbanken. Nackdelen med den elektroniska enkäten är att om man vill få öppna svar som kräver mer skrivande så blir det för tidskrävande för informanten att svara på. Vi ville träffa lärare och intervju dem så att de får en möjlighet att berätta bredare om deras syn på läromaterialet. I den kvantitativa intervjun är frågornas konstruktion och svarsalternativen på förhand definierade av forskaren medan i den kvalitativa intervjun utvecklas frågor och svar delvis som en följd av det vad har tidigare sagts i en intervju. (Svensson, Starrin 1996: 55–56) Intervjuer för denna pro gradu avhandling var kvalitativa eftersom på det sätt fick vi ställa följdfrågor om de saker som vi ansåg mest relevanta.

Den andra delen av undersökningen utfördes på hösten 2019. Då intervjuades sammanlagt sju språkbadslärare från två olika skolor. Den andra skolan är en språkbadsskola medan den andra skolan har ett språkbadsprogram samt finskspråkig undervisning. Informanterna valdes på grund av deras arbetserfarenhet och kompetens som språkbadslärare. Fyra lärare hade jobbat en längre tid, det vill säga åtminstone tio år som språkbadslärare medan tre lärare hade jobbat högst i fyra år som språkbadslärare. De olika informanterna kommer att hänvisas till med en bokstav samt siffra i denna avhandling pro gradu. Det görs på grund av att kunna

hålla svaren anonyma. Informanterna A1–A4 kommer från en finskspråkig skola som har ett språkbadsprogram och informanterna B1, B2 och B3 kommer från en språkbadsskola. Tabell 3 visar hur länge de olika informanterna har jobbat som språkbadslärare, vad de har för annan arbetserfarenhet i läraryrket och vilka årskurser de har undervisat i samt ämnen som de för tillfället undervisar i. Alla sju informanter är kompetenta språkbadslärare.

Tabell 3. Informanternas bakgrundsinformation i den kvalitativa intervjun

	Hur länge har du jobbat som SB-lärare?	Andra erfarenheter i läraryrket?	Vilka årskurser har du undervisat?	För vilka årskurs och vilka ämnen undervisar du nu?
A1	3,5 månader	Ett år som finskspråkig klasslärare	Åk 1 och åk 6	Åk 1. Matematik, svenska, omgivnings., bildkonst, slöjd, musik, gymnastik, religion
A2	3,5 år	Ett år som ämneslärare (svenska och engelska), ett år som svenskspråkig klasslärare	Åk1-åk 6	Klasslärare i alla ämnen för åk 6
A3	Cirka 15 år	Finskspråkig klasslärare	Åk 1-åk 6	Klasslärare i alla ämnen för åk 2
A4	10 år	Ämneslärare och klasslärare i en finskspråkig skola	Åk 1-åk 6	Klasslärare i alla ämnen för åk 3
B1	17 år	I en svenskspråkig skola	Åk 1-åk 9	Åk 1, åk 2 och åk 3
B2	1,5 år	Som barnträdgårdslärare och vikarie för en språkbaslärare	Åk 2, åk 3 och åk 5	Klasslärare i alla ämnen för åk 3. Finska, historia och religion för åk 5 samt finska för åk 2.
B3	14 år	Nej	Åk 1-åk 9	Åk 1-åk 9. Svenska och engelska nu, men har jobbat med allt annat än träslöjd.

Tabell 3 visar att informant A1 har jobbat bara 3,5 månader som språkbadslärare och undervisat i årskurserna ett och sex. Före det har hen jobbat ett år som finskspråkig

klasslärare. Informant B1 har 17 års arbetserfarenhet, som är den längsta bland informanterna. Informant B2 har jobbat 1,5 år som språkbadslärare och hen har undervisat årskurs två, tre och fem. Informant B3 är den enda informanten som inte har någon slags tidigare erfarenhet av läraryrket. Informanterna A2, A3, A4, B1 och B3 har undervisat alla årskurser på lågstadienivån.

4.2.1 Språkbadslärares syn på läromaterial i svenskt språkbad

Informanterna fick börja med att definiera begreppet läromaterial. Alla av de sju lärare som intervjuades hade en väldigt bred bild av vad som räknas höra till begreppet läromaterial. Utöver det traditionella läromaterialet som böcker, uppgiftspapper, digitalt material och spel, nämndes till exempel bilder, planscher och alfabet som man har på väggen i klassrummet. Tabell 4 presenterar en sammanfattning av informanternas syn på begreppet läromaterial. Material som nämns i svaren har delats i tre kategorier i tabellen. Det tryckta materialet kan bestå till exempel av läroböcker, planscher, arbetsböcker, arbetsblad, bilagor osv. Digitalt material kan omfatta spel och applikationer som man använder i undervisningen. Ett exempel på övrigt material är muséi- och teaterbesök samt svenskspråkiga barnböcker. Streck-symbolen i tabell 4 betyder att informanten inte har nämnt den respektive kategorin i sitt svar. Till exempel Informant A1 har inte nämnt digitalt material i sitt svar.

Tabell 4. Informanternas syn på vad som räknas i begreppet läromaterial

Informant	Tryckt material	Digitalt material	Övrigt material
A1	Böcker, arbetshäften, bilder, bokstäver och stödmaterial på väggen.	-	Musik
A2	Planscher, böcker	Nätmaterial	Olika besök
A3	-	-	Allt som är på svenska
A4	Böcker, häften	Elektroniskt material	Besök i muséer, allt som finns i klassrummet
B1	-	-	Allt vad man kan lära sig av. Utfärder, besök, besökare, allt vad man kan lyssna på
B2	Alla böcker	Allt man hittar på nätet	Allt man använder, allt som man sätter på väggen
B3	Böcker, olika uppgiftspapper	Digitalt material, spel	-

Som tabell 4 visar finns det enligt informanterna en stor del läromaterial utanför klassrummet såsom besök och utfärder. Informant A3 nämner att *om du går in i en butik och ser någonting på hyllorna, så det är också läromaterial. Allt du bara hittar på svenska.* Enligt informant A4 räknas även besök på olika muséer som läromaterial. Informant A1 påstår att musik kan vara ett viktigt läromaterial i språkbud. Gällande planeringen av undervisning nämner informant B3 att *man har radarn på alltid som lärare, man alltid söker att vad man skulle kunna använda i undervisningen.* Samma informant lyfter fram att man kan varken använda material i egen undervisning eller *berätta åt läraren som har en viss årskurs att man har hittat en bra idé.*

När det frågades att hur beroende språkbudsprogrammet är av färdigt lämpligt läromaterial, svarade 57,1 % (4) av informanter att det är bra att ha färdigt lämpligt läromaterial. Informant A4 påstår att *nu är man ju på de sättet beroende av det för att man måste kunna ge läxor åt dom också. Om man inte har något färdigt material så nu är de ganska tungt att jobba då.* Informant A2 klagar på att tiden inte räcker till att laga allt material själv. Hen konstaterar att

allt kan man ju göra själv, men nu är ju färdigt material viktigt för att det finns inte tillräckligt med i tid inom dygnet för att man sku hinna göra allt själv.

42,9 % (3) av informanter ansåg att språkbad inte är beroende av färdigt lämpligt läromaterial. Informant B3 berättar att eftersom det inte finns läroböcker som i första hand är tillverkade för språkbadselever, är programmet inte heller beroende av färdigt material. Informant B1 nämner att *läromedel i svenska i språkbad är någonting som många lärare vill ha men det är inte heller nödvändigt*. Hen berättar även att lärare ofta glömmer att träna tillräckligt på elevernas språkliga färdigheter när det färdiga läromaterialet saknas i språkbadundervisning. Informant B2 konstaterar att *mycket gör jag själv men inte allt. Jag plockar helst mycket från färdiga läroböcker. Språkbad är inte särskilt beroende av färdigt material*.

När det frågades om lärares syn på läromaterialet svarar informant A4 att *det är svårt på många ställen därför för att också svenskspråkiga elever använder samma material, men sen igen vi är en så pass liten grupp att inte har nån tagit initiativet att börja göra läromedel endast för språkbad*. Hen fortsätter med att nämna om att läraren fungerar ofta som en ordbok på lektionerna eftersom språket i de svenskspråkiga läroböckerna är utmanande för språkbadselever. Informant A3 anser att man inte översätter tillräckligt finskspråkigt läromaterial till svenska. Informant A2 som har tidigare jobbat i en svenskspråkig skola i Finland avslöjar att en stor del av läroböckerna som används där är samma böcker som även används i språkbad. Hen påstår att det finns bättre läromaterial på den finska sidan än i språkbad. Informant A2 medger till sist att *vi använder en massa material som görs i Sverige som så klart inte är helt enhetligt med det som vi borde lära här i Finland*. Informant B3 påpekar att det inte finns färdigt läromaterial utan man måste själv hitta allt material som man använder i undervisningen. Hen nämner att *lite börjar man hitta material som läraren har delat. Oftast måste man ändå anpassa det till egen undervisning*. Informant B2 svarar också att fast man delar och får material från andra språkbadslärare så måste man alltid ändå

anpassa materialet åt klassen. Hen förklarar att om man skulle ha mycket färdigt läromaterial så det skulle underlätta situationen.

71,4 % (5) av informanter anser att det finns brister på färdigt lämpligt läromaterial inom svenskt språkbild i Finland. Informant A3 som har en ungefär 15 års karriär bakom sig som språkbildslärare svarar att hen har jobbat så pass länge som språkbildslärare att hen har hunnit samla tillräckligt ihop med material. Samtidigt medger hen att om man är en nybörjande lärare så kan situationen vara mycket annorlunda. En aspekt som informanten lyfter upp är att all skolning sker på finska och att allt nytt material blir översatt alldeles för sakta till svenska. Informant A2 påstår att fast det fortfarande finns brist på material har situationen sakta blivit bättre. Som ett konkret exempel nämner hen alfabeten med exempelord på svenska som man kan hänga på väggen. Bokstäverna blev annorlunda när den nya läroplanen togs i bruk och även siffrorna bytte form samtidigt. Det var svårt att hitta lämpliga bokstäver. Man kunde beställa det från Sverige, men då såg det annorlunda ut och bokstävernas stil gick inte riktigt ihop med den nya läroplanen. *Det här är ett exempel som har stört mig* påstår hen. Informant B2 konstaterar att det inte finns några läroböcker som skulle vara speciellt riktade till språkbildselever. Enligt hen används det mycket svenskt material från svenskspråkiga skolor som alltid måste anpassas och ändras för att kunna användas i språkbildsundervisning. Informant B1 önskar att det skulle finnas färdiga temahelheter för språkbildselever och för varje årskurs i alla ämnen. Hen tror inte att det kommer att tillverkas svenskspråkiga läroböcker som skulle vara speciellt riktade åt språkbildselever. Tabell 5 presenterar informanternas syn på olika årskurser och läroämnen där det finns speciellt behov för mera färdigt lämpligt läromaterial.

Tabell 5. Informanternas syn på läroämnena och årskurser som särskilt skulle behöva mer lämpligt läromaterial

Informant	Läroämnena som har brist på färdigt lämpligt läromaterial	Årskurser som har brist på färdigt lämpligt läromaterial
A1	-	Årskurs 4-6.
A2	Svenska, historia och omgivningslära	Högre årskurserna på lågstadiet.
A3	Svenska och omgivningslära	Årskurs 1-2.
A4	-	Årskurs 1-2.
B1	Historia	Alla årskurser, men särskilt årskurs 5-6.
B2	Omgivningslära	Svårt att säga.
B3	Alla ämnen, men särskilt i svenska	På högstadiet.

Bara 28,6 % (2) av informanterna svarar att det inte råder brist på läromaterialet när det frågades om de har brist på färdigt lämpligt läromaterial i svenskt språkbad i Finland. Informant A1 svarade att det inte råder brist på läromaterial inom deras skola. Hen anser att situationen har blivit bättre under de senaste åren. Å andra sidan har denna informant bara jobbat som språkbadslärare under ett halvt år. Hen medger därefter att *jag är nu ingen expert på det här*. Informant A4 har lite liknande erfarenheter. Hen har dock jobbat drygt tio år som språkbadslärare. Hen nämner att efter att Otava började översätta sitt finskspråkiga material till svenska har situationen blivit bättre.

När informanterna skulle ange specifika ämnen med bristfälligt läromaterial, svarar informant A1 att det inte finns något visst ämne där behovet skulle vara större än i något annat ämne. Informant A2 berättar att det finns många ämnen där färdigt lämpligt läromaterial behövs, men framför allt behövs det i svenska, historia och omgivningslära. Hen anser att problemet med läromaterialet inom dessa ämnen är att språket är för svårt för språkbadselever på grund av att läroböckerna är främst gjorda för elever som har svenska som modersmål. Informant B2 föreslår att man borde ha en bok i omgivningslära *med både språk och innehåll*. Informant B1 nämner läroämnet historia som ett exempel och konstaterar

att det behövs mycket bildstöd för det ämne för att det kommer så många nya ord. Om man där skulle ha sådant läromaterial som skulle vara lite lättläst skulle det förenkla jättemycket. Å andra sidan konstaterar hen att *är det bra om man alltid förenklar texter för språkbads elever?*

Vår undersökning visar att det finns skillnader bland lärares syn på färdigt lämpligt läromaterial i de olika årskurserna. 28,6 % (2) av informanter var av den åsikten att årskurserna ett och två har mest brist på färdigt lämpligt läromaterial. Informant A3 klagar att man använder samma läroböcker på årskurs ett och två som används i svenskspråkiga skolor. Språkbads elever är inte på samma språkliga nivå som eleverna som har svenska som modersmål. Hen påstår att det blir lättare på de högre årskurserna när eleverna har mera kunskaper och att problemet *jämnas ut med tiden*. Informant A4 anser att årskurs ett och två behöver mer lämpligt läromaterial på grund av att *eleverna är i en ålder då de lär sig mest nya ord och på årskurs ett till två grundar man botten för lärandet*. Informant A4 berättar att *då när dom (eleverna) ännu är i den där vissa perioden när man jätte lätt nappar upp allt möjligt så då sku det nog vara bra att ha mycket stödmaterial*.

57,1 % (4) av informanterna var av den åsikten att de högre årskurserna har större brist på färdigt lämpligt läromaterial än årskurs ett och två. Informant A2 berättar att *de här högre årskurserna skulle behöva mer sådana läroböcker som motiverar eleverna. Att språket är lättläst, att det är kort, klart och tydligt och lätt att läsa*. Informant A2 svarar inte vilka årskurser hen exakt menar. Hen undervisar årskurs sex för tillfället. Informant B1 berättar att *årskurs fem är en årskurs som man oftast märker att det börjar komma svårare saker att lära. Historia till exempel innehåller mycket abstrakta, svåra saker och eleverna behöver mycket uppmuntrande*. B1 fortsätter med att syfta på att en lämplig lärobok i läroämnet historia fortfarande fattas.

Det finns dock läroböcker och lärobokserier som lärare använder i språkbadsundervisningen. Informant A4 föredrar att använda Otavas läroböcker eftersom samma böcker används i den

finskspråkiga undervisningen i deras skola. Hen poängterar att när man använder samma material i språkbud och på de finskspråkiga klasserna, kan man också jämföra dessa grupper med varandra. En annan tanke som informant A4 föreslår är att *kanske sku man kunna använda också mera när det finns i Sverige material som är för invandrare till exempel. Som läser svenska som främmande språk*. Informant A3 anger att till exempel Brevbullen – bokserien som används som läsebok i läroämnet svenska, är bättre på finska för att *den koncentrerar mera på skrivstil o sånt där. Här (på svenska) inte alls*. Samma informant nämner även Expedition – bokserien som enligt informanten har sämre innehåll än den äldre Titt ut! -bokserien som tidigare användes i deras skola i omgivningslära. Expedition – bokserien har tagits i bruk på grund av att den följer den nya läroplanen. Informant A3 medger att Karlavagnen-matematikboken som hen använder i undervisning med årskurs två är ett exempel på en lyckad lärobok. *Matteboken är precis densamma som på finska sidan. De är översatta precis likadant* konstaterar informant A3. Busfarfar nybörjarboken för svenska språket nämns av informant A1 som ett läromaterial som har varit lämplig i språkbadsundervisning. Informant A1 hävdar att *i busfarfar finns det ganska mycket dialog och det är bra, för att då blir det på något sätt mer vardagligt och man hör hur nån har en dialog*. Hen anser att bildernas stöd är viktig för språkbads elever. Då när det finns bilder som stöder innehållet, känns texterna inte lika abstrakta för språkbads eleverna. Informant A1 klagar på att i andra bokserier har det funnits ord som inte känns relevanta för språkbads elever som går på årskurs ett. Hen nämner ordet *as* som ett exempel. Informant B1 anser också att texter alltid borde ha bilder som stöder. Hen betonar på att *alla läromedel stöder ganska bra men läraren måste anpassa och förklara dem för elevernas nivå*. Informant B3 påpekar att läromaterial som kommer från Sverige är planerat enligt deras läroplan. Innehållet är annorlunda i de svenska och de finska läroböckerna.

Informanterna fick även resonera kring hurdana konsekvenser det bristfälliga läromaterialet kan ha på elevernas språkliga utveckling. Informant A2 förklarar att till exempel i läroämnet historia på årskurs sex är texterna mycket långa och onödigt svåra för språkbads elever. I värsta fall kan detta leda till att eleverna tappar intresset för ämnet. Informant B1 svarar att

om språket är för svårt så då lär inte eleverna. Även informant A1 nämner att om läroböckerna är för svåra så då kan det hända att eleverna inte får en sån här positiv självkänsla. Alla sex informanter som svarade på denna fråga lyfte fram lärarens roll på ett eller annat sätt. Informant A2 säger att hen använder lättare läst material från ett annat kompendium och själv tillverkar proven till historia för att det inte ska bli för svårt för eleverna. Informant A4 betonar på vikten av att läraren förklarar nya ord åt eleverna och *orkar fungera som ordlista och ordbok* framför klassen. Enligt informant A1 är det viktigt att läraren tar i beaktande om materialet är för svårt för eleverna och tillverkar eget material ifall det behövs. Informant B3 konstaterar att det alltid är läraren som tillverkar läromaterialet inom språkbad. Informant B2 svarar att det finns *ingen rak svar. Det är läraren som bestämmer läromaterialet och gör själv om det finns inte material.*

4.2.2 Planering av eget läromaterial

Intervjuresultaten visar att lärares tidsanvändning i planering av eget läromaterial varierar väldigt mycket från lärare till lärare. Alla informanter anser även själv att tidsanvändningen för planering av eget läromaterial beror på ämnet och situationen. Majoriteten det vill säga 71,4 % (5) av informanter nämner att det oftast är roligt att planera eget läromaterial men samtidigt är det tidskrävande. Alla informanter nämner att de försöker främst planera sitt material i skolan antingen under rasterna eller efter skoldagen. Tre informanter medger att ibland var de tvungna att ta jobbet hem och planera på kvällarna. Tre informanter svarar att de försöker undvika att planera under helgen. I tabell 6 ser man hur mycket tid informanterna sätter på att planera eget läromaterial per vecka.

Tabell 6. Lärares tidsanvändning för planeringen av eget läromaterial

Informant	Tidsanvändning för planeringen av eget läromaterial per vecka
A1	<i>Ungefär två timmar i veckan.</i>
A2	<i>Under en vecka går det kanske 5-10 timmar.</i>
A3	<i>Inte alls. Jag har varit som lärare snart i 30 år, så nu kommer det inifrån rakt.</i>
A4	<i>Det beror på, men i genomsnitt så 1-2 timmar per vecka.</i>
B1	<i>Massor. Man kan arbeta hur mycket som helst. För en lektion planerade jag igår 30 minuter, för några lektioner även mer (matematik med ettor) men sen ibland planerar man en timme för tre lektioner eller större helheter.</i>
B2	<i>Beror. Brukar sitta till kl 16, även om lektionerna slutar 12. Ungefär 2-3 timmar per dag. Så det blir ungefär 10-15 timmar i veckan.</i>
B3	<i>Varierar. Från 15min till flera timmar per dag.</i>

Som tabell 6 visar så är det väldigt varierande hur mycket tid lärare sätter på att planera eget läromaterial. Informant B1 påstår att *för temahelheter kan man sätta tid till och med 50 timmar om man inte begränsar sig själv*. Både informant A1 och A4 använder ungefär ett till två timmar i veckan för att planera. Informant A2 och B2 svarar att de sätter fem till tio timmar samt 10-15 timmar tid på planeringen. Endast informant A3 påstår att hen inte alls sätter tid på att planera, eftersom hen har en lång karriär som språkbadslärare bakom sig. När det frågades att vad det finns för hjälpmedel för planering av eget läromaterial så svarade informanterna enligt följande. Informant B2 anger att det finns färdiga temahelheter i skolans förråd. Alla teman finns där i sin egen pärm. Sedan nämner informant B2 andra lärare som har tidigare undervisat samma årskurs. Det hjälper mycket eftersom dessa lärare kan berätta vad de har gått genom och på vilket sätt. En till aspekt som informant B2 framhåller är skolans läroplan och dess underlättande roll i planeringsprocessen. Enligt informant B2 innehåller läroplanen tydliga mål för varje tema vilket underlättar planeringen. Informant B3 nämner materialbanken, lärarhandledningarna och samarbetet med andra lärare som underlättande faktorer. Informant B1 svarar att temaplaneringshjälp och genrepedagogikmaterial hjälper till i planeringsprocessen. Temaplaneringshjälp är skolans interna instruktioner för strukturen som gäller i temaplaneringen.

Informanterna A1, A2, A3 och A4 har tillgång till en digital materialbank. Ingen av informanterna nämner dock materialbanken i sina svar i samband med frågorna om planeringen av eget läromaterial. Informant A1 konstaterar att *det finns hur mycket som helst* hjälpmedel för planeringen. Enligt informant A1 gör man mycket bra läromaterial i Sverige som svenskarna också gärna delar med andra. Hen nämner lektion.se som ett exempel och poängterar att det är härligt att *det finns ju färdigt material också fast hur mycket som helst, som man får skriva ut och att det är inte olagligt*. Informant A2 svarar att hen gör allt eget material i iCloud och använder lärarhandledningar som hjälpmedel i olika ämnen, men annars brukar inte hen använda några andra övriga hjälpmedel i planeringsprocessen. Informant A3 använder inga digitala hjälpmedel i planeringsprocessen. Hen redovisar att *nu har man förr i världen skrivit på pappret eller in i böckerna att vad är viktigt och vad är de viktigaste som du vill plocka därifrån*. Informant A4 avslöjar att hen har haft nytta av sin tidigare utbildning som översättare på grund av att hen använder mycket finskspråkigt läromaterial som hen översätter på svenska. Hen nämner slöjd som ett exempel. *Om jag tänker nu fast på slöjd. Så jag kan hitta nånting som är på finska helt o hållet, men sen översätter jag den bara på svenska åt mina elever... Men de tar ju tid förstås.*

57,1 % (4) av informanterna anser att det är lätt att koppla eget läromaterial till läroplanens målsättningar. *När du vet läroplanens mål, så du planerar på det sättet att allt passar in och inte tycker jag att det finns någonting svårt i det* svarar informant A4. Informant A1, A2 och A3 anser inte heller att det skulle finnas några problem i att planera sitt eget läromaterial så att det motsvarar läroplanens målsättningar. Informant A1 beskriver att *det funkar bra och de e ju ganska lätt, för att om jag först läser att vad läroplanen säger och vilka mål vi har till exempel inom ett visst ämne. Ämnesspecifika mål finns inom den här skolan*. Med detta syftar informanten på skolans egen lokala läroplan. Informant A1 fortsätter med att berätta om målen som *kommer ju från den här nationella läroplanen, men sen det är ganska lätt att kolla att hej har nu gått genom det här. Okej, vi sku kunna gå lite djupare in till ett visst område. Till exempel i matematik och då kan man ganska lätt göra något eget.*

42,8 % (2) av informanterna nämner inte skilt att det skulle vara lätt att koppla eget läromaterial till läroplanens målsättningar. Informant B3 förklarar att hen försöker koppla eget läromaterial till alla de olika läroplanerna, det vill säga den kommunala och nationella läroplanen samt skolans egen läroplan. Informant B2 däremot nämner att *jag läser kommunens läroplan för den tema som man börjar planera men fokuserar planeringen på skolans läroplan. Jag brukar inte kolla på den grundläggande läroplanen, mest på kommunen och skolans egna läroplan.* Informant B2 anger att den nationella läroplanen inte är så konkret. Informant B1 som har jobbat 17 år som språkbadslärare påpekar att den nuvarande läroplanen är den fjärde under hans karriär. Hen konstaterar att *det som är bra för språkbad och för oss är att vi reviderar våra egna läroplan på grund av den grundläggande läroplanen så att det räcker att kolla vår egen läroplan och temahelheter när man planerar sitt undervisning. Likadant är det med språkliga mål.*

Enligt alla informanter finns det samarbete mellan språkbadslärare gällande planering av eget läromaterial i skolan där de undervisar. Informant B1 berättar att *alla lärarna har en årsplan så därifrån ser man att vem har likadana teman eller innehåll som man kan fråga för hjälp. Sen brukar man fråga lärare som har tidigare haft samma tema att hur gjorde ni, vad läste ni, vilka gäster hade ni, var besökte ni.* Informant B1 säger att de har en *bra dialog* i deras skola, hen fortsätter med att nämna om att vissa lärare samarbetar mycket medan andra gör det mindre. Informant B2 anser att man gör samarbete främst *med de lärare som håller andra ämnen för min klass och med den läraren som har haft samma årskurs förra år. Om nån har en bra ide brukar man dela till alla läraren.* Informant A1 anger att skolans språkbadslärare gör samarbete beroende av behovet. De har inga regelbundna träffar utan lärare brukar dela på idéer, länkar på webben och material med varandra. Enligt informant A1 *om man behöver hjälp och ber om hjälp, så får man nog oftast hjälp av kollegorna och det är mycket viktigt! Och härligt att det finns samarbetsvilliga människor här i vår skola.* Informant A2 påpekar också att skolans lärare har tillsammans kommit överens om att de delar material med varandra. Att alla språkbadslärare alltid undervisar olika årskurser är dock en nackdel enligt

informant A2. Hen säger att *Det är annorlunda på den finskspråkiga sidan där det finns samtidigt tre treor och tre fyror och så vidare. Men vi gör också samarbete med den finska sidan. Till exempel just här på självständighetsdagen har vi just tränat på vårt land här förra veckan tillsammans med alla sexorna.* Informant A4 nämner skolans interna digitala materialbank som en plattform där lärare kan dela sitt eget läromaterial med andra lärare. Hen lyfter även fram att skolans språkbadslärare har ett språkbadsmöte varannan vecka och ifall det finns tid så kan lärare dela på sina idéer och planera tillsammans. *Men också spontant om man har nånting bra så delar man de. Endera muntligt eller sen via datorn.* Enligt informant A4 kan man alltså samarbeta i språkbadsmöten eller sedan annars bara under arbetstiden när man lyckas hitta en lämplig tid som passar åt alla respektive lärare.

4.2.3 Arbetserfarenhetens påverkan på planeringen av undervisningen

Intervjufrågan *Hur har planeringen av lektionerna ändrats i tid, åt vilket håll har det utvecklats?* frågades bara av de mer erfarna lärare som hade jobbat åtminstone 10 år som språkbadslärare. Alla de fyra informanterna A2, A4, B1 och B3 som svarade på denna fråga var eniga om att det krävs mindre planering nuförtiden och att planeringen blir även lättare med åren. Informant A4 avslöjar att *Man har massor med idéer då när man blir färdig, men när man aldrig har prova på dom där idéerna så e man lite osäker. Sen får man ju hoppas förstås att man inte blir en som hela tiden använder samma idéer.* Hen påstår att det kan vara ett problem för de mer erfarna lärare att när man har jobbat länge som lärare, kommer man inte på nya idéer så lätt på grund av att man tycker att de gamla idéerna är tillräckligt bra. Informant A4 nämner slutligen att *Kanske de första två till tre åren var mer utmanande är dom andra.* Informant A3 konstaterar att *Om du första gången gör ett fel, så behöver du inte göra samma fel på nytt andra gången.* Med detta menar hen att man lär sig av sina egna misstag i början av karriären och planerar inte liknande uppgifter i fortsättningen. Hen påpekar även att mycket beror på att hurdan elevgrupp man har. Hurdana individer man har i sin klass samt gruppens storlek påverkar hur svårt eller lätt det är att planera eget

läromaterial. Hen nämner till sist att det som hjälper mycket är att man kan spara allt material och använda det på nytt i framtiden.

Informant B3 svarar bara att planeringen blir lättare eftersom man inte behöver hela tiden kolla målsättningar från läroplanen. Hen nämner också att det hjälper när man har färdiga idéer från de tidigare åren. Informant B1 anger att digitaliseringen har hjälpt till i planeringsprocessen. Nuförtiden låter hon de äldre eleverna att svara på Google Drive. Det betyder att hen inte nuförtiden behöver tillverka lika mycket själv eget material. Digitaliseringen har även lett till det att läraren *ger mer instruktioner och eleverna jobbar själv vid datorn och delar sin slutprodukt. Eleverna har sällan idag egna häften eller kopior som de skriver på. Internet och digitaliseringen har gjort mycket avslöjar* informant B1.

4.2.4 Språkbadslärares förbättringsförslag gällande läromaterial och framtidsvyer

Hurdana förbättringar kunde man göra till bristen på lämpligt läromaterial i framtiden? Det är en fråga som väckte många varierande tankar hos informanterna. Frågan ställdes åt alla informanter eftersom alla hade nämnt åtminstone någon slags brister på färdigt lämpligt läromaterial inom svenskt språkbud i Finland. Informant A3 poängterar att man borde översätta mer finskspråkiga böcker. En annan lärare, informant A2 hoppas på att någon börjar tillverka läroböcker som främst skulle planeras för språkbadsundervisning. Informant B3 har ett motsvarande svar där hen konstaterar att *bokförlagen tycker att marknaden är för litet, men ändå skulle det vara härligt att ha specifika böcker för språkbud*. Informant B2 påstår att det skulle vara bra om det fanns färdigt material som skulle både språkligt och innehållsmässigt vara lämpligt för språkbadselever. Informant B1 anser att en digital materialbank skulle vara ideal i framtiden.

Informanterna hade även mycket skiljaktiga åsikter om läromaterialets utveckling i framtiden. Informant A3 önskar att man i framtiden skulle ha mera fokus på det tryckta läromaterialet istället för det digitala. Hen föredrar konkreta böcker för att eleverna ska lära

sig att läsa, skriva och öva på sin finmotorik. För tillfället anser informant A3 att det läggs för mycket tyngd på den digitala delen i undervisningen. Informant B3 däremot konstaterar att *digimaterial kommer säkert att ökas*. Hen påpekar att i framtiden kommer man att bara printa ut det vad man behöver. Informant B2 nämner att om det fanns mera pengar så skulle man säkert göra material för språkbads elever. Hen påpekar att det skulle bara kunna vara digitalt material som skulle finnas på nätet. Informant B1 konstaterar att det troligen inte kommer att finnas resurser för att tillverka enbart läromaterial för språkbadsundervisning. *Det är en så pass liten grupp som skulle behöva material, marknaden är för litet*, berättar hen. Samma informant fortsätter med att nämna *om 100–200 år kommer finlandssvenskans roll att minska i samhället* och enligt hen kommer det att leda till att andelen av rikssvenskt läromaterial blir större.

Två informanter påpekar att utvecklingen har gått mot rätt håll. Informant A2 tycker att det finns mer lämpligt svenskspråkigt läromaterial för språkbads elever än vad det har funnits tidigare. Hen svarar att *det blir bättre med åren, men det tar bara tid*. Informant A4 anser att *det har skett mycket inom de senaste fem åren... Inte tror jag att det kommer att förändra så hemskt mycket med den här läroplanen som vi just nu har på gång. Sen vet man inte va dom hittar på igen att vi ska förändra i följande läroplan*. Samma informant tror på att det kommer att finnas digitalt läromaterial som skulle vara tillgängligt för alla som jobbar inom språkbad i Finland.

4.2.5 Sammanfattning av del 2: den kvalitativa forskningsintervjun om språkbadslärares syn på läromaterial

Sammanlagt sju informanter från två skolor svarade på denna undersökning. Informanternas arbetserfarenhet som språkbadslärare varierar från 3,5 månader till 17 år. Tre informanter har jobbat mindre än fem år som språkbadslärare. Fem informanter har undervisat i alla årskurser på språkbad. Tre informanter jobbar i en språkbadsskola medan fyra av dem jobbar i en finskspråkig skola som erbjuder ett språkbadsprogram.

Alla sju informanter har en bred syn på begreppet läromaterial. Informanterna definierar ordet läromaterial bland annat med allt som är på svenska, allt man använder i undervisningen, allt som finns i klassrummet och allt vad man kan lära sig av. Böcker, häften, digitalt material och stödmaterial på väggen är någonting som majoriteten av informanterna nämner i sina svar. Frågan om språkbadsprogrammet är beroende av färdigt lämpligt läromaterial väckte två olika slags tankar hos informanterna. 57,1 % (4) av informanter var av den åsikten att man är beroende av färdigt lämpligt läromaterial. Svaren motiverades till exempel med ett påstående om att tiden inte räcker till om man tillverkar allt själv. 42,9 % (3) av informanter ansåg att man inte är beroende av färdigt lämpligt läromaterial i språkbadsprogrammet. Informant B1 anger att eftersom det inte finns några särskilda läroböcker för språkbad så är man inte heller beroende av det färdiga läromaterialet som finns.

Alla svar på frågan om lärares syn på läromaterialet lyfte fram lärares roll på ett eller annat sätt. Det nämns att läraren måste anpassa material enligt elevernas kunskapsnivå, anpassa material från Sverige så att det motsvarar vår läroplan och själv fungera som ordlista/ordbok för eleverna eftersom språket i läroböckerna ofta är för svårt. 28,6 % (2) av informanter svarar att det inte finns brist på läromaterialet inom svenskt språkbad, medan 71,4 % (5) av informanter anger att det finns brist på läromaterialet. Två informanter nämner att situationen har blivit bättre under de senaste åren. En orsak till detta kan enligt informant A4 vara att Otava har börjat översätta finskspråkigt material till svenska. Enligt informanterna finns det olika orsaker till materialbristen. Informant A3 påstår att finskt material blir översatt till svenska allt för långsamt. Informant B2 klagar över att det inte finns läroböcker som skulle vara tillverkade särskilt enligt språkbadselevernas behov. Informant B1 saknar färdiga temahelheter för varje årskurs inom alla ämnen. Specifika ämnen där det finns brist på läromaterial är svenska, historia samt omgivningslära. Två informanter nämner att det svenskspråkiga läromaterialet i matematik däremot fungerar bra i språkbad. Svaren visar att två informanter anser att årskurs ett och två behöver mer lämpligt läromaterial medan resten

av informanterna anser att de högre årskurserna har ett större behov av färdigt lämpligt läromaterial.

Informanterna konstaterar att de färdiga lärobokserierna är varierande i hur lämpliga de är för språkbads elever. Informant A3 anser att matematikboken Karlavagnen fungerar bra för språkbads elever medan Brevbullen –bokserien fungerar bättre på finska. Informant A1 nämner att Busfarfar är en bra bokserie eftersom det finns bilder som stöder texten och språket innehåller mycket dialog. Enligt alla informanter är lärarens roll viktig när det handlar om läromaterial. Det nämns till exempel att läraren borde göra förändringar ifall materialet är för svårt för språkbads elever.

På frågan om planering av eget material var 71,4 % (5) av informanter av den åsikten att det är roligt, men tidskrävande att tillverka eget läromaterial. Tidsanvändningen för planeringen av eget läromaterial per vecka var mycket varierande och situationsberoende. Det finns en digital materialbank i den ena skolan (A) och en materialbank med fysiskt material i den andra skolan (B). Det kom fram i svaren att det finns flera olika hjälpmedel för att planera sitt eget läromaterial. Materialbanken, skolans läroplan, nätsidan lektion.se, finskspråkigt läromaterial som man översätter till svenska, dessa är några exempel på informanternas svar. 57,1% (4) av informanter anger att det är lätt att koppla eget läromaterial till läroplanens målsättningar. Alla informanter svarar att språkbads lärare i deras skola gör samarbete sinsemellan när det handlar om planering av eget läromaterial. De mer erfarna språkbads lärare som har jobbat åtminstone 10 år som lärare var eniga om att planeringen av eget läromaterial inte kräver lika mycket tid senare i karriären som under de första åren när man jobbar som lärare.

Till sist frågades hur man skulle kunna förbättra den nuvarande situationen med läromaterial i framtiden. Alla de fem informanterna som svarade på frågan ansåg att det kan göras förbättringar. Informant A2, A3 och B3 önskar mera tryckt material som skulle vara tillverkat för språkbads elever. Informant B2 önskar mer språkligt och innehållsmässigt lämpligt

material för språkbud. Informant B1 lyfter fram att en digital materialbank för språkbudslärare skulle vara en bra idé i framtiden. En informant nämner även det digitala läromaterialet och dess roll som säkert kommer att öka i framtiden. Två av informanterna anser att läromaterialets utveckling har gått mot ett positivt håll. De påpekar att nuförtiden finns det mer läromaterial än vad det har funnits tidigare.

5 MATERIALBANK

Eftersom det råder brist på färdigt lämpligt läromaterial i svenskt språkbud i Finland är språkbudslärarna oftast tvungna att själva tillverka läromaterial och använda allt annat material på ett kreativt sätt. Färdiga läroböcker kan även anses som opassliga i språkbadsundervisning eftersom undervisningen borde byggas på autentiska och mångsidiga texter (Bergroth 2015: 2, 65). På grund av dessa orsak valdes det att ta reda på lärares syn på olika slags materialbanker som de möjligen har använt eller skulle vilja ta i bruk. Som sist skapar vi en materialbank som kan användas i framtiden och som skulle motsvara informanternas förväntningar.

En materialbank kan vara en konkret lager eller en digital plattform dit man samlar in information som ses nyttigt inom en viss verksamhet. Nätbaserade materialbanker i svenskt språkbud har varit under diskussion tidigare och det finns redan försök för digitala materialbank, men idéerna har inte varit framgångsrika eller de har inte uppdaterats tillräckligt ofta (Harju-Luukkainen 2007: 224, Forsblom 2016). Orsaken för att de här tidigare versionerna av materialbanker inte har blivit populära och att varför det fortfarande saknas en materialbank för språkbudslärare är dels praktiska dels okända (Bergroth 2015: 67).

I skola A med en språkbudslinje, där de kvalitativa intervjuerna gjordes, använder man en digital Google-baserad (Google 2020a) materialbank och i den andra skolan som är en språkbudsskola (B) har man en konkret, manuell materialförråd dit alla skolans språkbudslärare har tillgång till. Informant A1 nämner också att en del av materialet delas med kollegor i form av meddelanden i skolans egen *Whatsapp-grupp*. Alla informanterna nämner att någon slags samarbete mellan lärare sker i samband med planering av läromaterial, och att största delen av lärare delar allt själv tillverkat material till den gemensamma materialbanken. Detta avsnitt fokuserar på informanternas åsikter om de digitala materialbankerna.

5.1 Lärares syn på digital materialbank

Materialbanken i både skola A och B är avsedd för alla skolans språkbadslärare och består av sådant material som en eller flera lärare har ansett vara viktigt att spara för sig själv och andra lärare. Materialbankens innehåll kan bestå av själv tillverkat material eller färdigt material som har upptäckts och anses vara användbart för undervisningen. Informant B1 berättar att hen *skriver tips om film, spel, text, och annat material som man har hittat gällande teman* och delar sådant material i skolans materialbank.

När vi frågade om vad informanterna anser om det skulle finnas en gemensam digital materialbank för alla språkbadslärare, gav alla sju informanter i den kvalitativa intervjun ett jakande svar och delade sina åsikter om att hur en ideal elektronisk materialbank skulle se ut och fungera i praktik. Alla informanter nämnde materialbanken som ett fungerande och betydande redskap för deras undervisning och största delen hade praktiska förbättringslag för den nuvarande materialbanken i sin skola. Informant B1 från språkbadsskolan där man använder en konkret materialförråd, föreslår att *Pärmen och ordningen skulle vara mer klar och prydlig, så att alla lärare skulle ha lätt att hitta material*. Informant A1 från skolan där det finns en digital materialbank anger att de digitala versionerna borde innehålla tydliga mappar för alla årskurser och alla ämnen för *att man behöver sen inte bläddra där i flera timmar och söka nånting*. Alla informanterna ansåg att en gemensam digital materialbank för språkbad skulle vara ett positivt redskap för undervisningen och att de själv skulle använda det.

Informant A1 nämner att det redan finns *en Facebook-grupp. Språkbadslärare, och där delar man tips och material också*. I den respektive Facebook-gruppen, som är en privat grupp menat för språkbadslärarna, kan man också publicera annat än endast undervisningsmaterial (Facebook 2020). Informant A4 anser att materialbanken borde vara *hellre som lektion.se än en Facebook-grupp, för att alla inte vill vara med i Facebook heller vilket är en viktig synpunkt gällande sociala medier*.

Majoriteten av informanterna nämnde att de använder eller har använt den svenska webbsidan Lektion.se (2020) i planeringen av sina lektioner. Lektion.se är en materialbank för svenska lärare och den fungerar också utöver detta som ett diskussionsforum, leverantörarkiv, samt som en plattform för lediga lärarjobb i Sverige (Lektion.se 2020). Alla informanter som hade använt Lektion.se skulle vilja se en motsvarande finländsk version och speciellt en version för språkbud, eftersom materialet från Sverige sällan kan användas i språkbudsundervisning. Informant A1 preciserade att *ibland kan det hända att man inte kan använda det där svenska materialet helt så där, för att det finns ju vissa skillnader i vissa uttryck eller ord*. Informant B1 gav förslag att en likadan materialbank som Lektion.se kunde vara bra för språkbud men att den borde innehålla *temahelheter som kategorier och de skulle innehålla allt som man kan ta med i teman, vilka bilder, vilka sång, vilka böcker, vilka sagoböcker osv. Då skulle det vara mycket bra*.

5.2 En digital materialbank för språkbud

På grund av informanternas åsikter och erfarenheter samt med hjälp av våra egna erfarenheter bestämde vi att skapa en materialbank som alla språkbudslärare har möjlighet att både fylla i och utnyttja i egen undervisning. Den svenska webbsidan Lektion.se, materialbanken *Språkbudsmaterial* (Vasa universitet 2008) och Facebook-gruppen *Språkbudslärare* (Facebook 2020) fungerar som modell och inspiration för vår digitala materialbank. Informanternas åsikter och råd tas även i beaktande i planeringen av vår digitala materialbank som det redan nämndes. Plattformar såsom Lektion.se och *Språkbudslärare* i Facebook fungerar genom att användarna själv delar filer i ett nätverk, det vill säga på en webbsida där andra användare har tillgång till filerna. Google Drive valdes som ett verktyg eftersom den är en gratis, behändig och en välkänd plattform (Google 2020a) som flera skolor redan använder i undervisningen. I skola A används en egen Google Drive-materialbank för språkbudslärare dit *Alla kommer in med sina egna e-postadresser och Dit sparar vi i*

en materialbank sånt som nån annan kan använda nämner informant A4 . Det finns andra likadana verktyg för fildelning som Google Drive, men Googles version har en av de största minneskapaciteterna i den kostnadsfria versionen (Nield & Turner 2020). Google erbjuder även olika slags verktyg för utbildning och undervisning såsom Google Classroom (Google 2020b). Före man kan skapa en Google Drive-konto, behöver man en Google-konto (Gmail) för att kunna logga in till Googles tjänster (Google 2020c).

Vår digitala materialbank baserar sig mest på Lektion.se (2020) eftersom webbsidan är avsedd som ett fungerande verktyg bland informanterna. Informanterna önskade att materialbanken skulle vara i digital form. På Lektion.se (2020) har man delat materialbanken till tre huvudkategorier, *Förskola / Fritid, Grundskola* och *Gymnasiet*. Eftersom vår materialbank är i första hand ett hjälpmedel för språkbadsundervisning, ansåg vi att en liknande kategorisering inte behövdes. På framsidan av vår materialbank valde vi att använda en gruppering som består av mappar för olika skolämnen, temahelheter och en mapp för övrigt material som kan vara nyttigt i undervisningen (Bild 1).

Folders Name ↑

Bildkonst	Elevhandledning och bed...	Engelska	Gymnastik
Historia	Livsåskådningskunskap	Matematik	Modersmål
Musik	Omgivningslära	Övrigt	Religion
Samhällslära	Slöjd	Svenska	Temahelheter

Files

Materialbank 2020

Välkommen till den digitala materialbanken för svenskt språkbud! (Första sidan)
 2020 Årets nya utgåva av den digitala materialbanken för svenskt språkbud är nu tillgänglig för alla användare. Den innehåller material för alla kursnivåer från förskola till årskurs sex. Materialbanken är uppbyggd som en digital bibliotek som innehåller material för alla kursnivåer från förskola till årskurs sex. Materialbanken är uppbyggd som en digital bibliotek som innehåller material för alla kursnivåer från förskola till årskurs sex.

Om du har frågor om den digitala materialbanken för svenskt språkbud, vänligen kontakta oss på svensk@skolex.se.

- Om du vill se alla material i den digitala materialbanken för svenskt språkbud, vänligen gå till [Materialbanken](#).
- Om du vill se alla material i den digitala materialbanken för svenskt språkbud, vänligen gå till [Materialbanken](#).
- Om du vill se alla material i den digitala materialbanken för svenskt språkbud, vänligen gå till [Materialbanken](#).
- Om du vill se alla material i den digitala materialbanken för svenskt språkbud, vänligen gå till [Materialbanken](#).
- Om du vill se alla material i den digitala materialbanken för svenskt språkbud, vänligen gå till [Materialbanken](#).
- Om du vill se alla material i den digitala materialbanken för svenskt språkbud, vänligen gå till [Materialbanken](#).

- Välkommen till material...

Bild 1. Framsidan för den digitala materialbanken för svenskt språkbud

Vi anser att det är viktigt att ha en egen mapp för temahelheter eftersom temaundervisning är ett centralt samt lämpligt arbetssätt i språkbud (Grandell m.fl. 1995: 4–9). I de här mapparna skapades det tio undermappar, en egen mapp för förskola och nio olika mappar för årskurs ett till sex (Bild 2). Allt material skall samlas in i undermapparna. På materialbankens framsida finns det också en Google Docs-fil som innehåller bruksanvisningar för materialbanken (Bilaga 4).

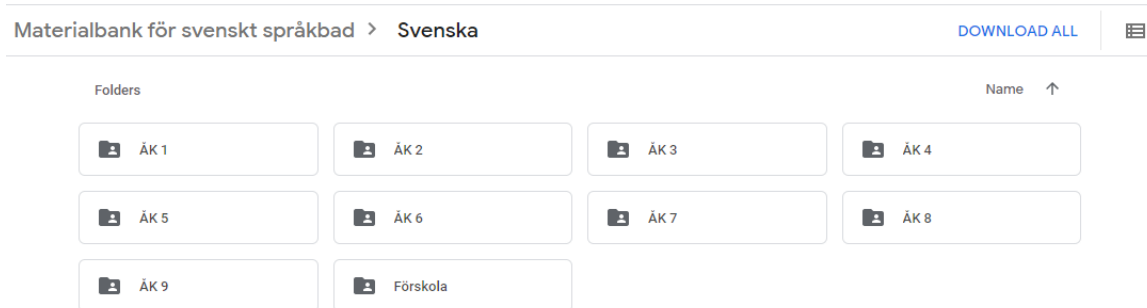

Bild 2. Undermapparna i den digitala materialbanken

De olika mapparna i materialbanken fungerar så att alla som har länken till materialbanken har tillgång till alla filer samt mappar. Undermapparna som finns i ämnesmapparna kan redigeras och alla användare får också lägga till material i mapparna (Google 2020d). Vår materialbank kräver ingen inloggning eller lösenord av användaren. Alla användare har möjlighet att lägga till och ladda ner material från vår Google Drive. På detta sätt ger vi möjlighet åt alla att kunna delta i den gemensamma materialinsamlingen. Webbadressen för materialbanken kommer att delas ut till skolor där det finns språkbadsundervisning, och språkbadslärare får själv välja om de vill använda vår materialbank som hjälpmedel i undervisningen. Hoppeligen kommer materialbanken att fungera som ett praktiskt hjälpmedel i planeringen av språkbadsundervisning och att språkbadslärare kommer att dela sitt material aktivt och frimodigt med språkbadskollegor genom vår plattform.

6 SLUTDISKUSSION

Det har tidigare konstaterats i olika medier att det råder brist på lämpligt läromaterial i svenskt språkbad. Denna avhandling pro gradu har gett ordet åt flera språkbadslärare i Finland och deras syn på läromaterial i svenskt språkbad. Syftet med denna undersökning är att kartlägga språkbadslärares upplevelser och syn på läromaterial som används inom svenskt språkbad i Finland. Eftersom det inte finns färdigt skräddarsytt läromaterial för språkbadundervisning, blir språkbadslärare tvungna att hitta på olika lösningar gällande tryckt, digitalt och övrigt läromaterial. Att hitta och tillverka lämpligt läromaterial kan å ena sidan upplevas som en tidskrävande process, men å andra sidan kan det även ses som en positiv aspekt som ger mera frihet åt läraren.

Undersökningen förverkligades i två delar, del 1: den elektroniska enkäten om språkbadslärares syn på läromaterial samt del 2: den kvalitativa intervjun om språkbadslärares syn på läromaterial. Resultaten består av svaren som har fåtts av 23 stycken informanter i den elektroniska enkäten och sju informanter i den kvalitativa intervjun. Det finns tre centrala forskningsfrågor i denna undersökning. Först utreds språkbadslärares syn på läromaterial. För det andra utreds arbetserfarenhetens påverkan på undervisningsplanering och eget läromaterial. För det tredje klagörs det hur man kunde utveckla läromaterial för svenskt språkbad i framtiden.

Lärares syn på läromaterial i svenskt språkbad i Finland är enligt denna undersökning att det tillgängliga läromaterialet fortfarande upplevs som bristfälligt. Majoriteten av informanterna, det vill säga 82,6 % som svarade på undersökningens första del, den elektroniska enkäten, anser att det inte finns tillräckligt med färdigt lämpligt läromaterial i svenskt språkbad. Resultaten stöder vår hypotes som är att det råder brist på lämpligt läromaterial i svenskt språkbad. Enligt informanterna finns det mest brist på tryckt material, men också på digitalt material. I del 2, den kvalitativa forskningsintervjun om språkbadslärares syn på läromaterial svarade informanterna det att det färdiga läromaterialet som finns tillgängligt är språkligt för

utmanande för språkbads elever. Informanterna konstaterar att vissa lärobokserier är mer lämpliga för språkbad än andra.

Över 95 % av informanterna i den elektroniska enkäten svarade att det är tidskrävande att tillverka eget läromaterial. Som medeltal satte lärare ungefär 3,33 timmar per vecka för att tillverka eget läromaterial. Det finns en tydlig koppling mellan arbetserfarenhet och planering av eget läromaterial. Enligt de mer erfarna lärarna som intervjuades i del 2, den kvalitativa forskningsintervjun om språkbadslärares syn på läromaterial, kräver planeringen inte lika mycket tid under de senare åren som i början av karriären.

Den andra hypotesen i denna avhandling pro gradu är att det finns behov av en gemensam materialbank. Över en tredjedel (69,6%) av informanterna i den elektroniska enkäten hade inte en gemensam materialbank i sin skola. När det i den kvalitativa forskningsintervjun frågades om lärares syn på en gemensam digital materialbank för finska språkbadslärare så hade alla informanter en positiv inställning till denna idé. På grund av informanternas svar bestämde vi att tillverka en Google Drive -baserad materialbank som är öppen för alla finska språkbadslärare att använda. Materialbanken fick sin form utgående från informanternas förväntningar, önskemål samt andra liknande materialbanker som redan finns tillgängliga.

Enligt informanterna borde man i framtiden skapa mer tryckt material som skulle vara tillverkat för språkbads elever. Informanterna i den kvalitativa forskningsintervjun var eniga om behovet av tryckt material, men det nämndes även att det digitala läromaterialets roll kommer att ökas i framtiden. I undersökningens första del, den elektroniska enkäten kom det fram att det behövs också digitalt läromaterial för språkbad inom alla läroämnen. Enligt 28,6% (2) av informanter i den kvalitativa forskningsintervjun har situationen med läromaterialet i svenskt språkbad blivit bättre under de senaste åren. Det finns mer material än vad det tidigare har funnits, eftersom några finska förlag såsom Otava har börjat översätta sitt läromaterial till svenska.

Eftersom språkbud är ett så pass litet utbildningsprogram i Finland, kommer det knappast att tillverkas till exempel lärobokserier enbart för språkbudsundervisning inom en nära framtiden. Det finns dock ett flertal språkbudslärare i Finland som kämpar med likadana problem som deras kollegor, det vill säga att hitta lämpligt läromaterial, att hitta tid för att planera eget läromaterial, att få nya idéer för lektionsplaneringen och så vidare. Det är viktigt att man i framtiden resonerar kring dessa frågor som har ställts i denna avhandling pro gradu för att språkbudsprogrammet kan utvecklas och bli bättre. Enligt vår uppfattning kräver en fungerande arbetsgemenskap i språkbudsundervisning och –forskning aktivt samarbete mellan olika aktörer. Därför skulle det vara nyttigt om det skulle finnas en gemensam plattform som skulle kunna bjuda en möjlig lösning på problemen kring läromaterial i svenskt språkbud i Finland. Vi hoppas att vår materialbank eller någon annan materialbank kan ge stöd för språkbudskollegor som planerar sin undervisning runt om i Finland. Vi anser att om språkbudslärare skulle ha en öppen plattform där de skulle kunna fritt och effektivt dela sitt läromaterial med andra språkbudskollegor, kunde framtiden se mer framgångsrikt ut för svenskt språkbud i Finland.

LITTERATUR

- Alasuutari, Pertti (2011). *Laadullinen tutkimus 2.0*. Tampere: Vastapaino [online] [citerat 9.6.2020] Tillgänglig: <https://www.ellibslibrary.com/reader/9789517685030>
- Axelsson, Monica (2006). Ämne och språk i samspel – en bakgrund I: Axelsson Monica, Mikael Olofsson, Anders Philipsson, Carin Rosander, Mariana Sellgren (red.) *Ämne och språk – språkliga dimensioner i ämnesundervisningen*. Stockholm: Kompetensfonden. [online] [Citerat 30.03.2020] Tillgänglig: https://www.andrasprak.su.se/polopoly_fs/1.84033.1333713181!/menu/standard/file/Amneochsprak.pdf
- Baker, Colin (2014). *A Parents' and Teachers' Guide to Bilingualism*. Bristol: Multilingual Matters
- Bergroth, Mari (2015). *Kotimaisten kielten kielikylypy*. Vasa: Vasa universitet. [online] [Citerat 15.11.2019] Tillgänglig: https://www.univaasa.fi/materiaali/pdf/isbn_978-952-476-617-3.pdf
- Björklund Siv, Karita Mård-Miettinen & Hanna Turpeinen (2007). *Kielikylypykirja - Språkbadsboken*. Vaasan yliopisto: Levón instituutti.
- Buss, Martina & Laurén, Christer (1996). *Kielitaitoon käytön kautta*. Vasa: Vasa Universitet.
- Cammarata Laurent & Tedick, Diane (2012). *Content and language integration in K-12 contexts: student outcomes, teacher practices, and stakeholder perspectives*. Foreign Language Annals, vol. 45, no S1. [online] [Citerat 15.12.2019] Tillgänglig: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/j.1944-9720.2012.01178.x>
- Ekonoja, Antti (2017). *Oppimateriaalituotanto, Luento 1*. [Online] [Citerat 22.04.2020] Tillgänglig: http://appro.mit.jyu.fi/2017/syksy/oppimateriaalituotanto/luennot/ties460_luento1_2017.pdf
- Erlandsson, Soly & Sjöberg, Lena (2013). *Barn- och ungdomsforskning: Metoder och arbetssätt*. Lund: Studentlitteratur
- Facebook (2020). *Språkbadslärare*. [online] [Citerat 2.2.2020] Tillgänglig: https://www.facebook.com/groups/208840789537766/?notif_id=1580731097402129¬if_t=group_r2j_approved&ref=notif
- Finlex (2020). *Lag om grundläggande utbildning*. [Online] [Citerat 21.05.2020] Tillgänglig: <https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1998/19980628>

- Forsblom, Josefina (2016). *Pedagogiskt språkbadsmaterial för femåringsverksamhet - En nätbaserad materialbank som verktyg*. [online] [Citerat 2.2.2020] Tillgänglig: <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/119112/Josefina%20Forsblom%20Masterarbete%202016.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Google (2020a). *Google Drive*. [online] [Citerat 27.2.2020] Tillgänglig: <https://www.google.com/drive/>
- Google (2020b). *Google For Education*. [online] [Citerat 27.2.2020] Tillgänglig: https://edu.google.com/intl/fi/?modal_active=none
- Google (2020c). *Google Drive Help*. [online] [Citerat 27.2.2020] Tillgänglig: <https://support.google.com/drive/?hl=en#topic=>
- Google (2020d). *Google Drive Help*. [online] [Citerat 27.2.2020] Tillgänglig: <https://support.google.com/drive/answer/2494822?co=GENIE.Platform%3DDesktop&hl=sv>
- Gordan, Kurt (1996). *Professionella möten: om utredande, stödjande och psykoterapeutiska samtal*. Stockholm: Natur och kultur
- Grandell Citha, Nina Hovi, Britt Kaskela-Nortamo, Karita Mård & Tina Young (1995). *Temaundervisning och stationer i språkbud*. [Online] [Citerat 2.2.2020] Tillgänglig: https://www.univaasa.fi/fi/sites/immersion/publications/electronic/kompendium_2/
- Haavisto, Petra (2010). *Kielikylypy haastaa perinteiset opetusmenetelmät*. YLE Uutiset. [online] [Citerat 15.12.2019] Tillgänglig: <https://yle.fi/uutiset/3-5671910>
- Harju-Luukkainen, Heidi (2007). *Kielikylypydidaktiikkaa kehittämässä 3–6-vuotiaiden kielikylypylasten kielellinen kehitys ja kielikylypydidaktiikan kehittäminen päiväkodissa*. Åbo: Åbo Akademis förlag. [online] [Citerat 25.02.2020] Tillgänglig: <https://www.doria.fi/handle/10024/29029>
- Harju-Luukkainen, Heidi (2013). *Kielikylypy Suomessa varhaiskasvatuksen kentällä – Mihin suunta tulevaisuudessa?* Varhaiskasvatuksen Tiedelehti Journal of Early Childhood Education Research Vol. 2, No. 1, 2013, 2–23. [online] [Citerat 26.02.2020] Tillgänglig: <https://jecer.org/wp-content/uploads/2013/08/Harju-Luukkainen-issue2-1.pdf>
- Heinonen, Juha-Pekka (2005). *Opetussuunnitelmat vai oppimateriaalit*. [online] [Citerat 26.05.2020] Tillgänglig: <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/20002/opetussu.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

- Hulkki, Malin (2017). *30 år av språkbåd – fortfarande fattas läromedel*. Svenska YLE. [online] [Citerat 15.12.2019] Tillgänglig: <https://svenska.yle.fi/artikel/2017/09/28/30-ar-av-sprakbad-fortfarande-fattas-laromedel>
- Kangasvieri Teija, Elisa Miettinen, Hannele Palviainen, Taina Saarinen & Timo Ala-Vähälä (2012). *Selvitys kotimaisten kielten kielikylypyopetuksen ja vieraskielisen opetuksen tilanteesta Suomessa: Kuntatason tarkastelu*. [Online]. Jyväskylä: Jyväskylän Yliopisto [Citerat 12.2.2020]. Tillgänglig: <https://jyx.jyu.fi/dspace/handle/123456789/40412>
- Kaskela-Nortamo, Britt & Marita Heikkinen (1994). Ruotsi A-kielenä kielikylypymenetelmällä. I: *Kielikylypy: kahden kielen kautta monikielisyyteen*, 33–48. Red. Christer Laurén. Vaasan yliopisto. Täydennyskoulutuskeskuksen julkaisuja 7.
- Kostamovaara, Niina & Turunen, Sanna (2002). *Kielikylypyopettajien näkemyksiä ja kokemuksia oppimateriaalin käytöstä kielikylypyopetuksessa*. Oulun yliopisto, Kajaanin opettajankoulutusyksikkö.
- Kvale, Steinar (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.
- Laurén, Christer (2000). *Kielten taitajaksi -kielikylypy käytännössä*. Atena. Jyväskylä.
- Lektion.se (2020) *Om lektion.se* [online] [Citerat 20.2.2020] Tillgänglig: <https://www.lection.se/about/>
- Met, Mimi (1994). Teaching Content Through a Second Language. I: F. Genesee (Toim.) *Educating Second Language Children: The Whole Child, the Whole Curriculum, the Whole Community*. New York: Cambridge University Press, 159–182.
- Mård-Miettinen, Karita & Christer Laurén (2010). *Kielikylypy = Språkbåd = Language immersion* [DVD-video]. Vaasa: Vasa universitet.
- Mård-Miettinen, Karita (2010). *Utvecklingen av tvåspråkighet (finska-svenska) hos språkbådselever*. Vasa: Vasa universitet. [online] [Citerat 15.12.2019] Tillgänglig: <https://www.univaasa.fi/fi/for/student/programmes/bachelor/languages/immersion/mard-miettinen-2010/>
- Nield, David & Turner, Brian (2020). *Best ways to transfer files online in 2020: providers for collaboration and team access*. Techradar. [online] [Citerat 27.20.2020] Tillgänglig: <https://www.techradar.com/best/best-ways-to-transfer-files-online>

- Niemelä, Nina (2008). *Interaktion i helklass under ett tema i språkbud*. Vasa: Vasa universitet. [online] [Citerat 15.12.2019] Tillgänglig: https://osuva.uwasa.fi/bitstream/handle/10024/7740/isbn_978-952-476-237-3.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Odén, Linda (2013). *Checklista för en språkutvecklande lektion*. [online] [Citerat 30.03.2020] Tillgänglig: <https://www.youtube.com/watch?v=LfDptrOGIpc>
- Otava (2020). *Otava* [online] [Citerat 20.05.2020] Tillgänglig: <https://otava.fi/>
- Patel, Runa & Davidson, Bo (2012). *Forskningsmetodikens grunder. Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Lund: Studentlitteratur.
- Rosvall, Camilla (2013). *Nätföreläsning 6: Flerspråkighet via språkbud. Integrering av språk och ämne*. Centret för språkbud och flerspråkighet. Vasa: Vasa universitet. [online] [Citerat 30.03.2020] Tillgänglig: <https://www.youtube.com/watch?v=J6zMPRZjGAE&feature=youtu.be>
- Sanoma Pro (2020). *Sanoma Pro*. [online] [Citerat 30.03.2020] Tillgänglig: <https://www.sanomapro.fi/>
- Schildts & Söderströms (2020). *Schildts & Söderströms läromedel*. [online] [Citerat 30.03.2020] Tillgänglig: <https://laromedel.sets.fi/>
- Sjöberg, Sannina, Karita Mård-Miettinen, Annika Peltoniemi, Kristiina Skinnari (2017). *Språkbud i Finlands kommuner 2017*. Jyväskylä: Jyväskylä universitet. [online] [Citerat 15.12.2019] Tillgänglig: <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/57571/978-951-39-7413-8.pdf?sequence=2>
- Sjöberg, Sannina & West, Mia (2017). *"Kielikylypy on osa minua": Tidigare språkbudselever om sina språk = Entisten kielikylypyoppilaiden käsitykset kielistään*. Vasa: Vasa universitet. [Online]. [Citerat 10.3.2020] Tillgänglig: https://www.univaasa.fi/materiaali/pdf/isbn_978-952-476-757-6.pdf
- Skolverket (2006). *Läromedlens roll i undervisning*. [Online] [Citerat 22.04] Tillgänglig: <https://studentportalen.uu.se/uusp-filearea-tool/download.action?nodeId=935142&toolAttachmentId=179862>
- Stukát, Staffan (2012). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Studentlitteratur Lund AB.
- Suomen kustannusyhdistys (2020). *Oppimateriaalien myyntitilastot*. [Online] [Citerat 22.5.2020] Tillgänglig: <https://kustantajat.fi/oppimateriaalitilasto>

- Svensson, Per-Gunnar & Starrin, Bengt (1996). *Kvalitativa studier i teori och praktik*. Lund: Studentlitteratur.
- Synonymer.se (2020) *Läromedel*. [Online] [Citerat 22.5.2020] Tillgänglig: <https://www.synonymer.se/sv-syn/1%C3%A4romedel>
- Utbildningsstyrelsen (2012). *E-oppimateriaalin laatukriteerit* [Online]. [Citerat 21.05.2020] Tillgänglig: <https://www.oph.fi/fi/julkaisut/e-oppimateriaalin-laatukriteerit>
- Utbildningsstyrelsen (2014). *Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen 2014*. [Online]. [Citerat 16.11.2019] Tillgänglig: http://www.oph.fi/download/166434_grunderna_for_laroplanen_verkkojulkaisu.pdf
- Utbildningsstyrelsen (2020). *Läromedel*. [Online]. [Citerat 21.05.2020] Tillgänglig: <https://www.oph.fi/sv/statistik-och-publikationer/publikationer>
- Vainionpää, Jorma (2006). *Erilaiset oppijat ja oppimateriaalit verkko-opiskelussa*. [Online]. [Citerat 21.05.2020] Tillgänglig: <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/67572/951-44-6553-9.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Vasa universitet (2008). *Språkbadsmaterial* [online] [Citerat 2.2.2020] Tillgänglig: <http://lipas.uvasa.fi/hut/svenska/sprakbadsmaterial/>
- Vänskä, Kalle (2019). *Undervisningsplanering i språkbad i grundskolan - En kvalitativ intervjustudie* [Online] [Citerat 10.3.2020] Tillgänglig: <https://www.tritonia.fi/download/gradu/8809>

BILAGOR

Bilaga 1. Intervjublankett om språkbadslärares syn på läromaterial

A) Bakgrundsinformation

1. Hur länge har du sammanlagt jobbat som språkbadslärare?
2. Har du tidigare jobbat med någon annan slags undervisning?
3. Med vilka årskurser har du jobbat med?
4. Vilken årskurs och vilka ämnen undervisar du för tillfället?

B) Syn på läromaterial i svenskt språkbad

5. Kan du definiera att vilka alla delområden räknas höra till begreppet läromaterial?
6. Hur beroende tycker du att språkbadsprogrammet är av färdigt lämpligt läromaterial?
7. Vad är din syn på läromaterialet i svenskt språkbad i Finland?
8. Finns det brister på läromaterialet? Följdfråga: Hurdana brister finns det?
9. I vilka alla ämnen anser du att det finns brister på det lämpliga läromaterialet?
10. Vad finns det för brister i det svenskspråkiga läromaterialet som är tillgängligt?
11. Hurdana konsekvenser kan bristen av lämpligt läromaterial ha på eleverna och deras språkliga utveckling?
12. Finns det några läroböcker eller lärobokserier som är mer tillämpliga för språkbad än de andra?
13. Finns det någon viss årskurs som skulle behöva betydligt mycket mer lämpligt läromaterial än någon annan?
14. Finns det läromaterial som främjar elevernas språkinläring på deras fritid?
15. Hurdant läromaterial kan det vara?
16. Inom vilka alla skolämnen?

C) Planering av eget läromaterial

17. Hur mycket sätter du tid på planeringen av eget läromaterial?
18. Kan du beskriva processen hur du planerar eget läromaterial inför lektionerna?
19. Vad finns det för hjälpmedel för planering av läromaterialet?
20. När tillverkar du dessa läromaterial?

21. Görs det samarbete mellan olika språkbadslärare i er skola, när det gäller planering av eget läromaterial?
22. Hur samarbetar ni?
23. Hur upplever du att tillverka eget läromaterial?
24. Hur fungerar det i praktik att koppla eget läromaterial till läroplanens målsättningar?
25. Hurdan roll spelar temaundervisning (som är typisk för språkbadsundervisning) i planeringen av eget läromaterial?
26. Hur har planeringen av lektionerna ändrats i tid, åt vilket håll har det utvecklats? (en fråga för de mer erfarna språkbadslärare)

D) Materialbank

27. Har ni en materialbank i er skola, dit alla språkbadslärare har tillgång till?
28. Hur fungerar materialbanken i praktik?
29. Har ni en sådan kultur i er skola att språkbadslärare delar eget material med andra lärare?
30. Hur skulle man kunna förbättra materialbanken?

E) Förbättringsförslag och framtidsvyer

31. (Ifall informanten har svarat ”ja” på fråga nummer 8.) Har du några förbättringsförslag hur man skulle kunna förbättra situationen med den bristfälliga läromaterialen i svenskt språkbad i Finland?
32. Hur tror du att situationen med läromaterialet kommer att utvecklas i framtiden?
33. Vad anser du om att det skulle finnas en gemensam web-baserad materialbank eller plattform, dit alla finska språkbadslärare skulle ha tillgång till och ha möjlighet att dela eget läromaterial med andra lärare.
34. Vill du lägga till någonting?

Bilaga 2. Frågor i den elektroniska enkäten om språkbadslärares syn på läromaterial

1. Hur länge har du jobbat som språkbadslärare? (Öppen fråga)
2. Vilken språkbadsårskurs undervisar du i? (Svarsalternativ: 1. årskurs 1–2 2. årskurs 3–4 3. årskurs 5–6)
3. I vilken stad undervisar du i? (Svarsalternativ: 1. Vasa 2. Helsingfors 3. Esbo 4. Vanda 5. Åbo 6. Jakobstad 7. Borgå 8. Kyrkslätt 9. Karleby 10. Grankulla)
4. Finns det brist på tryckt läromaterial för språkbadsundervisning? (Svarsalternativ: 1. Ja 2. Nej 3. Avstår)
5. För hurdant tryckt läromaterial finns det behov för? (Svara ifall du svarade ”ja” på fråga nummer 4) (Öppen följdfråga)
6. Använder du svenskspråkiga textböcker inom undervisningen? (Svarsalternativ: 1. Ja 2. Nej 3. Avstår)
7. Använder du svenskspråkiga arbetsböcker i undervisningen? (Svarsalternativ: 1. Ja 2. Nej 3. Avstår)
8. Har du använt läroböcker som är tillverkade för elever med svenska som modersmål i språkbadsundervisning? (Svarsalternativ: 1. Ja 2. Nej 3. Avstår)
9. Finns det brist på digitalt läromaterial för språkbadsundervisning? (Svarsalternativ: 1. Ja 2. Nej 3. Avstår)
10. För hurdant digitalt läromaterial finns det behov för? (Svara ifall du svarade ”ja” på fråga nummer 9) (Öppen följdfråga)
11. Digitala hjälpmedel t.ex. applikationer och spel utnyttjas mycket i dagens läge. Har du haft nytta av dessa hjälpmedel inom språkbadsundervisning? (Svarsalternativ: 1. Ja 2. Nej 3. Avstår)
12. Finns det brist på övrigt läromaterial? (Svarsalternativ: 1. Ja 2. Nej 3. Avstår)
13. För hurdant övrigt material finns det behov för? (Svara ifall du svarade "Ja" på fråga nummer 12) (Öppen följdfråga)
14. Finns det tillräckligt med lämpligt undervisningsmaterial för språkbadsundervisning? (Svarsalternativ: 1. Ja 2. Nej 3. Avstår)

15. Ifall du har tillverkat eget läromaterial för språkbadsundervisning, hurdant läromaterial har det varit frågan om? (Öppen fråga)
16. Hur många timmar sätter du ungefär tid på att planera eget läromaterial per vecka? (Öppen fråga)
17. Upplever du att det är tidskrävande att tillverka eget material? (Svarsalternativ: 1. Ja 2. Nej 3. Avstår)
18. Upplever du bristen på lämpligt läromaterial som ett problem inom svensk språkbad i Finland? (Svarsalternativ: 1. Ja 2. Nej 3. Avstår)
19. Vilka årskurser har du undervisat som språkbadslärare? (Svarsalternativ: 1. Årskurs 1–2 2. Årskurs 3–4 3. Årskurs 5–6)
20. Finns det någon viss årskurs som skulle behöva mer läromaterial än de andra? (Svarsalternativ: 1. Årskurs 1–2 2. Årskurs 3–4 3. Årskurs 5–6 4. Avstår)
21. Finns det en materialbank i er skola som alla språkbadslärare har tillgång till? (Svarsalternativ: 1. Ja 2. Nej 3. Avstår)
22. Skulle du hellre vilja ha färdigt lämpligt läromaterial eller tillverka själv så mycket som möjligt? (Svarsalternativ: 1. Jag skulle föredra färdigt lämpligt läromaterial 2. Jag tillverkar materialet hellre själv 3. Jag vill tillverka en del själv, men vill också ha färdigt lämpligt läromaterial 4. Avstår)
23. Vilka alla ämnen har du undervisat i? (Svarsalternativ: matematik, svenska, omgivningslära, historia, kemi & fysik, musik, religion/livsåskådningskunskap, gymnastik, slöjd, avstår.)
24. Inom vilket läroämne finns det mest brist på lämpligt läromaterial inom språkbad? (Du kan välja också fler alternativ) (Svarsalternativ: matematik, svenska, omgivningslära, historia, kemi & fysik, musik, religion/livsåskådningskunskap, bildkonst, gymnastik, slöjd, avstår.)
25. Vill du ännu säga någonting, ordet är fritt! (Öppen fråga)

Bilaga 3. Dataskyddsmedelände

Tietosuoja-asetus (679/2016) 12-14, 30 artikla

Vaasan yliopisto

**TIETOSUOJAILMOITUS
OSALLISTUVALLE**

TUTKIMUKSESTA

TUTKIMUKSEEN

21.10.2019

Tietosuojailmoitus on toimitettu suoraan tutkittavalle ja/tai tämän huoltajalle

Tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista, eikä tutkittavan ole pakko toimittaa mitään tietoja, tutkimukseen osallistumisen voi keskeyttää.

1. Tutkimuksen nimi, luonne ja kesto

Tutkimuksen nimi on *Språkbadlärares syn på läromaterial i svenskt språkbud i Finland – En fallstudie vid två språkbudsskolor* ja sillä yritetään selvittää kielikylypyopetuksessa käytettävän opetusmateriaalin soveltuvuutta opetusmateriaaliksi. Tutkimuksen arvioitu kesto aika on 1.11.2019 – 31.5.2020.

2. Mihin henkilötietojen käsittely perustuu

Henkilötietojen käsittely perustuu tässä tutkimuksessa tutkittavan suostumukseen (EU:n yleinen tietosuoja-asetus, artikla 6, kohta 1)

3. Tutkimuksesta vastaavat tahot

Tutkimuksen tekijät:

Kristian Boman

0407451047

z109358@student.uwasa.fi

Raastuvankatu 7A 7, 65100 Vaasa

Lauri Syväjärvi

0409004571

z109315@student.uwasa.fi
Vaasanpuistikko 1B 2, 65100 Vaasa

Tutkimuksen ohjaaja:

Elina Nevasaari
0408055097
elina.a.nevasaari@jyu.fi

4. Tutkimuksen tausta ja tarkoitus

Tämän tutkimuksen tavoitteena on selvittää kielikylpyopetuksessa käytettävän opetusmateriaalin soveltuvuutta opetusmateriaaliksi. Lisäksi on tarkoitus selvittää mahdollisia parannusehdotuksia ja tulevaisuudenkuvia opetusmateriaaliin liittyen.

Tutkimukseen osallistuvat henkilöt, jotka ovat toimivat kielikylpyopettajina eri paikkakunnilla sijaitsevilla kielikylpykouluissa. Tutkimukseen osallistuu noin 4 tutkittavaa.

Tutkimuksessa kerätään henkilöiden mielipiteitä ja kokemuksia työhönsä liittyen. Keräämme myös taustatietoina henkilöiden työpisteen sijainnin, kuvauksen työtehtävistä ja tiedon työkokemuksesta. Tieto tallennetaan word- ja/tai excel-tiedostoihin kirjoitettuna joista se siirretään tutkielmaamme.

5. Tutkimuksen toteuttaminen käytännössä

Marraskuussa toteutetaan opettajille haastattelu joka sisältää useita kysymyksiä ja vapaata keskustelua tutkimukseen liittyen. Tutkimukseen osallistuminen kestää noin 2 tuntia.

Tutkimukseen sisältyy haastattelu ja mahdollinen elektroninen kyselylomake.

6. Tutkimuksen mahdolliset hyödyt ja haitat tutkittaville

Tutkimus tuottaa tietoa kielikylpyopetuksen opetusmateriaalin soveltuvuudesta ja puutteista.

Tutkimukseen osallistumisesta ei aiheudu haittaa eikä kustannuksia osallistujille.

7. Henkilötietojen suojaaminen

Tutkimuksessa kerättyjä tietoja ja tutkimustuloksia käsitellään luottamuksellisesti tietosuojalainsäädännön edellyttämällä tavalla. Henkilötietoja ei voida tunnistaa tutkimukseen liittyvistä tutkimustuloksista, selvityksistä tai julkaisuista.

Tutkimustuloksissa ja muissa asiakirjoissa tutkittaviin viitataan vain tunnistekoodilla.

8. Tutkimustulokset

Tutkimuksesta valmistuu sähköisesti julkaistava opinnäytetyö.

9. Tutkittavan oikeudet ja niistä poikkeaminen

Tutkittavalla on oikeus peruuttaa antamansa suostumus aineiston keruuvaiheessa keskeyttämällä haastattelu, jolloin hänen tietojään ei käytetä enää tutkimuksessa.

Tutkittavalla on oikeus tehdä valitus Tietosuojavaltuutetun toimistoon, mikäli tutkittava katsoo, että häntä koskevien henkilötietojen käsittelyssä on rikottu voimassa olevaa tietosuojalainsäädäntöä. (lue lisää: <http://www.tietosuoja.fi>).

Tutkimuksessa ei poiketa muista tietosuojalainsäädännön mukaisista tutkittavan oikeuksista.

10. Henkilötietojen säilyttäminen ja arkistointi

Alkuperäistä tutkimusaineistoa säilytetään tutkijoiden tietokoneella ja kirjallisessa muodossa kunnes tutkimuksen tulokset on julkaistu opinnäytetyössä. Sen jälkeen alkuperäinen tutkimusaineisto tuhoetaan.

Aineiston keruun jälkeen aineisto anonymisoidaan analyysia varten ja tutkimuksen valmistuttua kaikki kerätyt henkilötiedot tuhoetaan.

11. Rekisteröidyn oikeuksien toteuttaminen

Jos sinulla on kysyttävää rekisteröidyn oikeuksista voit olla yhteydessä tutkimuksen tekijöihin.

Bilaga 4. Instruktioner för materialbanken

Materialbank 2020

Välkommen till materialbanken för svenskt språkbud i Finland. På våren 2020 skrev vi vår avhandling pro gradu om temat *Språkbudslärares syn på läromaterial i svenskt språkbud i Finland*. Som en del av vår avhandling skapade vi en materialbank för läromaterial, som är lämpligt för språkbudsundervisning. Materialbanken är öppen för alla som arbetar i svenskt språkbud i Finland, framför allt för språkbudslärare som vill dela sitt material med andra kollegor.

För att materialbanken skulle fungera smidigt och hållas i ordning, borde användarna läsa genom följande instruktioner:

- Man kan ladda själv tillverkade filer till materialbanken.
- Länkar till nyttiga webbsidor som kan användas inom undervisning, borde läggas till *Webbadresser*-filen som finns i *Webbadresser och övrigt*-mappen.
- Namnge filen gärna enligt årskurs, innehåll och en lämplig titel för uppgiften. Till exempel: *åk4.vattnets kretslopp.korsord*
- Lägg dina filer antingen till *Förskolan* eller *ÅKI-9-mappen*. Om filen är lämplig för flera årskurser, kan du kopiera den till flera olika mappar eller bara sätta den i en viss årskursmapp.
- Efter att du har laddat dina filer på Google Drive, testa att filerna fungerar. Textfiler i PDF, Google Docs-fil eller Word-filformat fungerar bäst.
- Om du inte hittar en passlig mapp för ditt material, lägg materialet i *Webbadresser och övrigt* -mappen.
- Ladda inte videor eller andra stora filer rakt till materialbanken, utan använd hellre länkar till olika webbadresser där filerna finns.
- Ifall ditt material inte är i elektronisk form, kan du ta en tydlig bild eller skanna och ladda filen hit som en bild eller PDF-fil.
- För frågor, förbättringsförslag eller kommentar är det fritt fram att kontakta oss i följande adress: **materialbank.sprakbad@gmail.com**.

Hoppas att du har nytta av materialbanken i planering av undervisningen!

Med vänliga hälsningar
Kristian och Pietari